

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Puccinjeva ulica št. 5. II nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice podruž. v Ljubljani št. 10 711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.- L. polletno
12.- L. celoletno 24.- L. — Posamezna številka
60 cent.

18. obletnica Mussolinijevega zgodovinskega govora

Pregled vojnih dogodkov

Dne 3. januarja je minilo 18 let, ko je spregovoril Mussolini svoj veliki govor, v katerem je potegnil natančno črto med boljševizmom in demokracijami na eni ter fašizmom na drugi strani. Ta zgodovinski govor je začrtal program mladim narodom, ki vedo, da so socialne reforme potrebne, tako da

ima sleherni svoje pošteno življenje: vsakdo pa mora tudi imeti svojo gorečo narodno zavednost.

S 3. januarjem 1925 je dosegla Mussolinijeva revolucija svoj vrh. Po tem govoru se je svet razdelil v dva tabora, ki si stojita danes nasproti v veliki borbi, v kateri more zmagati samo eden.

Evropski časopisje je zadnje čase objavilo daljše dopise svojih poročevalcev iz Rima. Poročevalci pravijo, da je

duh italijanskega naroda nezlomljiv, četudi so Italijo prizadeli v preteklem letu nekateri težki udarci, zlasti letalski napadi na nezaščiten mesta.

Doslej so bila najhujše prizadeta mesta Genova, Torino, Neapelj in Palermo. Mussolini je v nedavnem govoru opisal stanje in žrtve v teh mestih. Mnogo prebivalstvo je že našlo zavetje na deželi, zlasti otroci so spravljani na varno in so povsod našli prijazne roke, ki so jih sprejeli v domače okrbe. Pri vsi tej bremeni na Sredozemlju pa se italijanski narod zaveda, da je vojna proti boljševikom na vzhodu odločilna. V odzivu pred Staljinradom in v velikem kolemu Dona, kjer so borbe najhujše, so delovali tudi italijanske divizije in je bila njihova odločnost že večkrat navedena v poročilih nemškega vrhovnega poveljstva.

Sredi silnega razvoja nemških hrb na vzhodni fronti je Hitler izdal ob novem letu dve naložbi, ki sta zbudili pozornost po vsem svetu.

Nemški vojski je izdal daljše dnevno povelje, v katerem omenja borbe v preteklem letu. Tu pravi: »Vojski, kar ste morali pretekle zimo prečeti na vzhodni fronti veste sami. Misli mi jih neč brez sna so bile pri vas. Da je uspelo preprečiti napoleonsko katastrofo, ki nam je pretilla, je zaslug vaših hrabrosti, sposobnosti, vztrajnosti in trdnosti. Vi ste dragi moji borci na vzhodu, v lanske zimi rešili Nemčijo in vsjo Evropo, z vami so se borili ramo ob ramo zavezniški vojski.« Hitler je v svojem dnevnem povelju sklenil, da se njegova vojska ne umakne za nobeno ceno pred sovražnikom, ker ves nemški narod dobro vé, kakšna bi bila njegova usoda, če bi podlegel. Leto 1943 bo morda hudo, pravi Hitler, toda gotovo ne hujše ko preteklo.

Obenem je Hitler poslal novoletno poslanico vsemu nemškemu narodu, v kateri pravi, da bo preročena in v narodnem socializmu združena Nemčija nadaljevala borbo, ki ji je bila vsiljena, do končne zmage. Zdi se glavni krivec sedanje vojne, kar je dokazano z zavezništvom med kapitalističnimi državami zapada, Ameriko in boljševiki. Sedanja Nemčija, je zagotovil Hitler, je neoremagljiva.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske je preteklo nedeljo objavilo, da se na področju Dona in drugod nadaljujejo hudi obrambni boji.

O borbah v Afriki nam govore italijanska vojna poročila, da so bile

zavzete nekatere važne postojanke v Tunisu. Borbe so prav žilave.

V Sirtiki se borijo številne patrole, zlasti pa deluje topništvo. V zraku se razvijajo hude borbe in so italijanski letalci zlasti v preteklem tednu sestrelili zelo visoko število angleških in ameriških letal.

Nagrade za povečanje kmetijske proizvodnje

V vsej Italiji je bil razpisan velik državni in pokrajinski natečaj za povečanje kmetijske proizvodnje. Pokrajinske nagrade na državno tekmovanje so prav lepe. V skupini velikih posestev bo razdeljenih 15 nagrad, vsaka po 100.000 lir.

K temu je Pokrajinski kmetijski odbor v Ljubljani odredil naslednje razdelitev nagrad za skupni znesek 50.000 lir, ki je dodeljen Ljubljanski pokrajini Med velika posestva, ki imajo skupno površino njiv z vštetiimi večletnimi umetnimi travniki nad 80 ha, bo razdeljenih 5 nagrad od 5000 do 1000 lir. Za srednja posestva, ki imajo skupno površino njiv z vštetiimi večletnimi travniki od 15 do 80 ha, bo razdeljenih 10 nagrad v višini od 4000 do 500 lir. Za mala posestva, ki imajo skupno površino njiv z vštetiimi večletnimi velikimi travniki od 3 do 15 ha, pa je določenih 24 nagrad v različnih zneskih od 3000 nizdol do 200 lir.

Posestva, ki se udeležijo pokrajinskega tekmovanja v okviru državnega natečaja za povečanje kmetijske proizvodnje, bodo po posebnih določitih Ducejevega odloka pregledana in presojena v celoti. Pri tem bodo upoštevani kra-

jevni pogoji okolice. V podrobnosti pa se bodo pritegnile v presojo naslednje okoliščine: način gospodarske uprave, zboljšave in ureditve zemljišč vsega posestva kakor tudi posameznih parcel, zmanjšanje neplodnih površin, shranjevanje in uporaba hlevskega gnoja in gnojnice, shranjevanje in uporaba krmil in postranskih pridelkov gospodarstva ter uvedba kisanja kreme.

Načelnik kmetijskega inspektorata in predsednik Pokrajinskega kmetijskega odbora je v zvezi s pričujočim natečajem objavilo naslednji poziv:

»Kmetovalci Ljubljanske pokrajine! Pokrajinski kmetijski odbor se obrača na vas v živim in toplim vabilom, da se udeležite pokrajinskega tekmovanja za zvišanje kmetijske proizvodnje, da bi se pomerili v svojih sposobnostih in v svojem navdušenju na važnem poprišču s tovariši starih pokrajin Kraljevine. Gotovi smo vašega pristanka in ne dvomimo, da si boste znali priboriti čast v odlični tekmi med seboj in s tovariši drugih pokrajin ter tako s svojim skromnim prispevkom — pomagali izvršiti težko nalogo, ki čaka kmetovalca, da zagotovi narodu prehrano.«

Osnove naše prehrane

Vse življenje je tesno zvezano s prehrano. Človeštvo se je prehranjevalo do nedavnih časov brez vsakega posebnega načrta, kar po instinktivih posameznika, po njegovem okusu, po okusu jedi in pa po sladokusnosti posameznika. Na točnost prehrane ljudje niso dosti gledali. Toda izkušnja uči, da pri prehrani ne zadostuje samo instinkt. Saj se še dobro spominjamo, koliko je bilo svoj čas boleznih, ki jih dandanes imenujemo bolezni zaradi prehrane. Znanstvena raziskovanja in dognanja pa omogočajo smotrno prehrano. Pri tem moramo seveda vedeti tudi to, da je v dandanašnji živce napenjači dobi potrebna povsem drugačna prehrana kakor pa pred 60, 100 ali več leti. Iz tega vidimo, da se bo moral način prehrane po sedanji vojni prilagoditi času, da se bo na ta način ohranil organizem sposoben za delovanje.

Znanost o prehrani je še mlada znanost, ali to, kar imenujemo mi nauk o prehrani, ni noben preokret ali preobrat. Vse to temelji in je zgrajeno na že obstoječih teorijah in jih samo izpopolnjuje.

Prehrana mora izpolnjevati pri človeškem telesu dve glavni nalogi: prvič, mora skrbeti za snovi, ki so potrebne za rast in zgradbo človeškega telesa, drugič pa, mora dajati toploto in moč.

Zivila so sestavljena iz treh glavnih snovi: iz ogljikovih hidratov, iz masti in iz beljakovin, ki jih imenujemo tudi nosilce energije.

Beljakovine dobimo tako v živalski kakor v rastlinski hrani. To je snov, ki je potrebna za razvoj telesa, vendar nikakor ne v tisti množini, kakor so ljudje prej mislili. Preveliko zauživanje beljakovin, n. pr. preobilno zauživanje

mesa, ima za telo lahko prav škodljive posledice. Izkušnja nas uči, da so razne bolezni — kakor putika, revmatizem, migrena, diabetes (sladkorna bolezen), to so bolezni, ki jih imenujemo bolezni zaradi izmenjave snovi — v vojnem času redkejše, kakor so drugače v dobi razkošnejše hrane, ki je organizem ne prenese.

Tošče služijo za tvorbo toplote v telesu in jih nahajamo skoraj v vseh živilih.

Važni so ogljikovi hidrati, ki podohtajo delovno sposobnost človeškega telesa. Oni so viri za moč mišičevja. Narodi, ki težko delajo, uživajo malo beljakovin, pa so vendar zdravi in močni. Japonski delavci po pristaniščih žive večinoma od riža, za italijanske zidavce so pa makaroni in koruzne jedi največji užitek. Tudi naši predniki, ki so sloveli po moči, hrabrosti in ztrajnosti, so živeli ponajveč od ovsenih in koruznih jedi. Meso je bilo na mizi kvečjemu vsako nedeljo, in kakor čitamo v neki stari kroniki, pri odličnejših ljudeh tudi ob četrtih. V naših alpskih krajih je še dandanes tako, pa kljub temu vemo, da dosežejo ti hribovci v šio starost in so manj bolni kakor dolinski prebivalci, ki uživajo meso.

Ko bi se hranili ljudje samo z beljakovinami, bi hitro umrli, kakor nam pričajo različni primeri. Jetniki, ki so jih hranili največ z mesom, so umrli za lakoto in skisanjem krvi. Zlindro, ki se neredi po prebavi beljakovin, morajo namreč izločiti jetra in ledvice. Ta dva izločevalna organa sta toliko bolj obremenjena, kolikor več beljakovin zaužijemo, in organizem mora poročiti sorazmerno toliko več energije. Prav tako ne tvorijo beljakovine v našem telesu nobenih rezervnih skladov, ki bi jih lahko porabili

O vojaškem položaju držav Osi

so vodilni dnevniki onih sil objavili ob novem letu pregled sedanega stanja. Tako je zapisal glavni nemški dnevnik: Sovražniki zatrjujejo, da je bila Nemčija prisiljena stopiti v defenzivo. V resnici pa vojaški položaj Nemčije sloni danes bolj ko kdaj prej na neprekinjeni vrsti uspehov, ki so bili doseženi v treh letih vojne, medtem ko Angleži in Američani še nikakor niso mogli izvesti svojega načrta, da bi vdrl na evropska tla. Niti v Severni Afriki se doslej niso mogli čvrstiti.

Pri tem pa tudi nemški listi ne podcenjujejo priprav, ki jih izvršujejo sovražniki nasproti Nemčiji in Italiji. O veliki boljševiški ofenzivi na vzhodu je objavil nemški list »Der Angriff« (Napad), ki je glasilo propagandnega ministra dr. Gebbelsa, daljši dopis svojega vojnega poročevalca, ki pravi:

Čeprav smo Nemci pripravljani na vse

mogoče zasede, nihče od nas ne dvomi, da bo bitka huda.

Tudi sovražnik pošilja na fronto izbrane čete. Izbrane boljševiške čete sede na tankih in na snéh, ki jih tanki vlečejo. Njihovi tanki so vsi stari, toda njihovi prednji deli so bil ojačen s posebnim oklepom. Človeški material sovražnikov je slabši kakor oni, s katerim smo imeli Nemci opravka preteklo zimo, toda vodijo ga prav taki elementi kakor lani in obstoji iz čet, ki lahko Nemcem povzročijo še mnoge preglavice zaradi fanatikov, ki vodijo sovražne čete. Sovražnim tankom z močnim obrambnim oklepom, kakršne imajo tudi bombniki in lovška letala, je precej težko priti do živga. Sovjetski letalci so dobro izvežbanj. Ozemlje na vzhodni fronti pa je primerno za vsakešno sovražno zvižajo. Zaradi tega pred velikim sovjetskimi napadom letošnjo zimo nihče ne vzame stvari za lahka.

ob boleznih. Če zaužijemo več beljakovin kakor jih potrebuje naše telo, obleže te beljakovine v črevesu in začno tam gniti. To gnitje pospešuje bakterije, ki so v črevesju. Iz tega gnitja pa se delajo strupi, ki prihajajo v jetra. Če se razširijo še po drugih organih, nastanejo bolezni kakor putika, revmatizem, poapnjenje žil itd.

Pa tudi srce je zaradi pomnoženega dela preobremenjeno. Napačno je naziranje laikov, da se naredi iz mesa, ki ga zaužijemo, v našem telesu neposredno spet meso. Za človeka potrebna množina beljakovin znaša od 40 do 80 gramov na dan, kar je pa več, je škodljivo za organizem. Če pomislimo še, da imajo jajca in sir tudi mnogo beljakovin in da črpa beljakovi-

ne naše telo tako iz živalske kakor iz rastlinske hrane, potem lahko spoznamo, da uživamo v mirni dobi preveč beljakovin.

Tolšč potrebujemo 80 do 100 gramov na dan, v mrzlih letnih časih več, v toplih manj. Prav tako potrebujejo prebivalci mrzlih zemeljskih predelov več tolšče kakor prebivalci toplih krajev. Saj ima tudi podnebje bistven pomen v naši prehrani.

Tolšče in ogljikovi hidrati se lahko izpopolnjujejo med seboj. Hidrati obstoje zlasti iz raznih vrst sladkorja in skroba, ki jih dobimo v raznih žitnih zrnih, v stročnicah, krompirju in podobnem in ki so za telo dobavitelji moči.

Tisočletni koledar

Sončno leto se imenuje čas, ki ga zemlja potrebuje, da pride enkrat okrog sonca. Zvezdoslovci so določili to dobo na 365 dni, 5 ur, 48 minut, 48 sekund ali na 365.2422 dneva, kar se razlikuje od 365 $\frac{1}{4}$ dneva samo za 11 minut in 12 sekund.

V navadnem življenju more seveda leto obsegati samo cele dneve. Zato so dali navadnemu letu 365 dni, potem pa se šteje en dan več, ko se ostanek 5 ur, 48 minut in 48 sekund nakopiči v število ur celega dne. Leta s 365 dnevi se imenujejo navadna leta, leta s 366 dnevi pa prestopna leta.

Krščanski narodi postavljajo za dobo vsakih treh let eno prestopno leto, s čimer se doba enega leta urejuje na 365 dni in 6 ur ali 365 $\frac{1}{4}$ dne. To vrinjenje dneva v četrto leto se je zgodilo v času, ko so popravili rimsko letoštetje za Julija Cezarja, in zato se imenuje to julijansko leto.

Leto Kristovega rojstva se je vzelo za navadno leto, ker je sledilo neposredno za prestopnim letom, in ravno ta okolnost je preprosto sredstvo, kako lahko izsledimo, ali je to ali ono leto navadno ali prestopno. Če je letnica ali pa samo-njeni zadnji dve številki deljiva s štirimi, je tisto leto prestopno; če pa po deljenju še kaj ostane je leto navadno.

Se laže in bolj preprosto določimo, ali je to ali ono leto prestopno, ako pogledamo enice in desetice letnice. Če vsebujejo enice štev. 0, 4, 8, desetice pa so soda števila ali pa če je enica 2 ali 6, desetica pa liho število, potem je tisto leto prestopno, drugače pa navadno.

Julijansko leto je za 11 minut in 12 sekund daljše od sončnega leta; preostanek zraste po 128 letih na en dan. Za časa tridentinskega cerkvenega zbora (1853) je znašal ta preostanek že več ko 12 dni. Papež Gregor XIII. je hotel pomladno enakodnevje, ki je nastalo takrat za 12 dni prej, uvesti nazaj na 21. marec, na kateri dan je v času nicejskega cerkvenega zbora (1. 525.) padlo enakodnevje, in je odredil, da se mora iz leta 1582. deset dni izpustiti, in sicer po 4. oktobru, četrniku, tako da bi se takoj sledeči petek štel za 15. oktober; s tem je ostal red tedenskih dni neporušen. Dalje je določil, da se s pridržanjem julijanskega vrnika enega dne štel vsako sekularno leto (katerega zadnji dve številki sta ničli), če ni deljivo s 400, štelo za navadno leto.

Zaradi teh določb v gregorijanskem letoštetju so sekularna leta 1000, 2000, 2400 itd. prestopna leta, kakor ponrej. Toda sekularna leta 1700, 1800, 1900, 2100, 2200 itd., ki so v julijanskem koledarju označena za prestopna, se smatrajo v gregorijanskem za navadna. In prav zaradi tega se obe časomerji zmeraj bolj razlikujeta. Razlika znaša, ker pada prestopni dan na 24. februar, v času

od 5. oktobra 1582 do zadnjega febr. 1700 10 dni

> 1. marca 1700 >	>	>	> 1800 11 >
> 1. » 1800 >	>	>	> 1900 12 >
> 1. » 1900 >	>	>	> 2100 13 >
> 1. » 2100 >	>	>	> 2200 14 >
> 1. » 2200 >	>	>	> 2300 15 >
> 1. » 2300 >	>	>	> 2500 16 >

itd.

Ako iščemo v julijanskem koledarju kak gregorijanski datum, ga izvemo takoj, ako prištejemo razliko med obema letoštetjema, pri čemer se število dni, ki morda preostanejo iz enega meseca, zaračuna v naslednjem mesecu in spet obratno. Če hočemo izvedeti julijanski datum iz gregorijanskega koledarja, odštejemo razliko dni od iskanega datuma. Na primer:

15. april 1695 v julijanskem koledarju je 25. april v gregorijanskem koledarju. Zakaj? Ker po zgoraj navedeni razpredelnici razlika dni od 1. marca 1582 do zadnjega februarja 1700 znaša 10 dni, ki jih moramo k podanemu datumu prišteti, da dobimo gregorijanski datum.

Ali:

18. februar 1832 v julijanskem koledarju je 1. marec v gregorijanskem, kajti po razpredelnici vidimo, da razlika dni od 1. marca 1800 do zad-

njeja februarja 1900 znaša 12 dni, ki jih moramo prišteti k danemu datumu. Tako dobimo 1. marec, zakaj leto 1832. je prestopno leto.

In obratno:

2. maj 1715 v gregorijanskem koledarju je 21. april 1715 v julijanskem koledarju, kajti razlika dni znaša 11, ki jih moramo od danega datuma odšteti.

Ti trije primeri, upam, da zadostujejo.

Ker se v gregorijanskem štetju v dobi 400 let pojavi in v koledar vsteje samo 97 dni, traja gregorijansko leto povprečno 365 $\frac{97}{400}$ dneva, t. j. 365 dni, 5 ur, 49 minut in 12 sekund; proti zgoraj navedeni dolžini sončnega leta je še zmeraj za 24 sekund daljše.

Sinodični mesec imenujemo čas med dvema zaporednima mlajema. Mesec šteje torej približno 29 dni, 12 ur, 44 minut in 3 sekunde ali 29.53059 dneva. Dvanajst sinodičnih mesecev tvori eno (astronomično, zvezdarsko) mesečno leto, ki šteje 354 dni, 8 ur, 48 minut in 36 se-

Vzgoja otrok k skrbnemu gospodarstvu

Skrb vseh staršev je, da čim bolj preskrbe svoje otroke in jim napravijo življenje čim lažje. V ta namen starši marljivo delajo, skrbno varčujejo, si radi odtrgujejo od ust ter si neprenehoma belijo glavo in delajo načrte — vse z enim samim namenom, da bi bilo njih otrokom nekoč čim boljše.

Teh težej seveda nikakor ne moremo grajati. Taka skrb za naraščaj je povsem razumljiva dolžnost staršev in v teh skrbih in stvaritvah je najgloblji čar roditeljskega življenja. Toda pri tem ne smemo pozabiti, da s tem za otroke še ni vse storjeno. Dovolj zgledov bi lahko navedli, ko so starši otroke dobro preskrbeli, jim nudili potrebno izobrazbo in poskali zanje lepe službe ali pa jim zapustili precejšnje imetje, toda ko bi se bili imeli otroci postaviti na svoje noge, niso mogli dalje, imeli niso pravega značaja ali pa niso imeli dovolj življenjske spretnosti. Ti otroci niso znali imetja obdržati, niti si niso znali pridobiti novega. Vse jim je izpodletelo, ker niso imeli gospodarskega zmisla. Ta zmisel je treba človeku vsekakor privzgojiti. In na kaj moramo paziti pri tem?

Najprej je potreben dober vzgled, ki vedno miče. Tam, kjer starši varčujejo, kjer ne trošijo po nepotrebnem in kjer na vsako stvar skrbno pazijo, tam bo ta gospodarski zmisel otrok sam posnemal ali se sam od sebe vživel vanj. Vselej, preden kakšno blago kupijo, pa tudi potem, ko je blago že doma, naj se starši z otrokom malo pomenijo o tistem blagu. Pojasnijo naj mu, zakaj je to blago v hiši potrebno in kakšno mora biti, da bo dalje časa trajalo. Vse, kar je doma, naj otroku priča, da je dobro blago tisto, ki ustreza namenu, ki je trpežno in okusno, pa da je takšno blago kljub morda višji ceni vselej najcenejše.

Zlasti pa naj se otroci nauče že iz vsakdanjega življenja na domu staršev, da se mora vsakdo ravnati po svojih razmerah, sicer bo kupoval stvari, ki jih ne bo mogel plačati ali pa bo trošil preko mere. Besedo »dolga« naj predočijo otroku kot nevarno strašilo. Za najpreprostejše gospodarske zakone so že tudi otroci dovolj zreli, zato govorimo ob primernih priložnostih z njimi mirno in brez skrbi o njih.

Važno za gospodarstvo je pravilo, da maršičesa tudi lahko pogrešamo. Odrekanje je še za odrasle težko, kaj šele za otroke. Zato jih je treba na to navajati. Nikakor jim ne smemo izpolniti vsake želje, niti tedaj, če imamo na razpolago sredstva za to. Še manj pa tedaj, ko bi morale zaradi tega izostati kakšne potrebnejše stvari. Najprej bomo poskušali otroka izlepa pregovoriti in prepričati, če pa to ne bo pomagalo, bomo resneje z njim govorili. Seveda je veliko boljše, če navadimo otroke na prostovoljno odrekanje in s tem k premagovanju samega sebe in utrjevanju njih lastne volje.

Gospodarski smisel utrdimo v otroku prav poseben s tem, da mu vcepimo veselje do lastnine, ki je skoraj neiztrebljiv pranažgon človeka. Tako je lahko že tudi otrok ponosen na rodbinsko last-

kund ali 354-3671 dne. V državljanskem življenju pridružujemo sinodičnemu mesecu ali 30 ali 29 dni in mesečnemu letu 354 dni; nasproti temu se prišteje mesečnemu letu en dan, brž ko prebitek 8 ur, 48 minut in 36 sekund prestopi 12 ur: mesečno leto s 354 dnevi se imenuje navadno leto, leto s 355 dnevi pa prestopno leto. Ker ima 30 zvezdarskih mesečnih let skoraj 10331 dan in je ta čas za 11 dni daljši kot 30 navadnih let; zato je tu 11 prestopnih let, ki so enakomerno razdeljena. Lahek račun nas prepriča, da so v ciklu 30 državljanskih mesečnih let 2., 5., 7., 10., 13., 15., 18., 21., 24., 26. in 29. prestopna leta. Podobno mesečno leto uporabljajo mohamedanski narodi. Začetek njihovega letoštetja hedschra je leto, v katero spada beg Mohamedov, in odgovarja 15. juliju 622 po Kristu.

Zanimiva vzajemnost med sinodičnim mesecem in sončnim letom se kaže v 19 letni periodi, ki se imenuje metonična po svojem iznajditelju Metonu. Če vzamemo dobo 235 sinodičnih mesecev, kar da 6939 dni, 16 ur, 31 minut in 45 sekund ali 6939 8881 dni, vidimo, da ta doba previšuje 19 sončnih let samo za 2 uri, 4 minute in 33 sekund ali 0.0865 dni Naravna posledica tega je, da se po preteku 19 let pojavi mlaj spet v istih dneh kakor pred 19 leti, toda ker obsega 19 državljanskih let samo 19 krat 12 ali 218 sinodičnih mesecev, je bilo potrebno zato, da bi mogli ostati nekateri glavni prazniki vedno v določenem obdobju, vložiti za vsakih 19 let še sedem mesecev, in tako štejejo 19 navadnih let po 12 mesecev in 7 prestopnih let po 13 mesecev; ta leta se vrste tako neizpremenljivo drugo za drugim, da so 3., 6., 8., 11., 14., 17. in 19. leto prestopna leta.

Takšno mesečno leto glede na sončno leto imajo Hebrejci. Začetek 3762. leta njihovega letoštetja pripada na 1. leto krščanskega štetja. Če bi morali kdaj določeno židovsko leto prenesti na našo letnico, odštejemo od židovske letnice 3761. Ostanek pomeni leto po Kristu.

nino in lahko sodoživlja, kako se ta lastnina ohranjuje in celo množi. Otroku naj doume, kolikšen trud tliči za to lastnino, pa tudi kakšno blaginjo lahko taka lastnina prinese. Pravilno pa se bo uveljavil nagon po posesti pri otrokovem lastnem imetju, pri igračah, njegovih obleki, njegovih knjigah, orodju in drugih podobnih stvarih. Tudi domači hranilnik postane lahko v tej zvezi nekakšna prispeleba in vzgojitelj. Tak hranilnik bo dal otroku marsikakšno vzpodbudo. Pa tudi denar, ki ga ima otrok, ne bo brez koristi. Ali naj deci sploh dovolimo, da ima denar? Vsekakor, seveda s to omejitvijo, da bomo uporabo tega denarja nadzirali mi. Vendar pustimo pri tem otroku vsaj videz samostojnosti. Tudi pri nakupovanju za starše bodo imeli otroci precej priložnosti, da gospodarsko mislijo, dobro računajo in z denarjem pravilno ravnajo. Navajamo otroke tudi na to, kje je bolj kupovati, in jih opozarjamo, naj se ogibajo raznih vab pri trgovcih, ki veliko več stanejo kakor so vredne.

Posebno pa naj starši pazijo na različna slaba nagnjenja svojega otroka. Če je otrok nagnjen k zapravljivosti, k lahkomišelnosti, k uživanju itd., mora biti vzgoja in gospodarjenju pri njem tolikanj bolj skrbna in temeljita; če je pa preveč stiskaški in skopuški, je treba zopet gledati, da ne postane res skopuh, zato mu je treba jasno predočiti razliko med varčnostjo in skopuštvom z vsemi njunimi posledicami. Ni prav, da je skopuh, še manj je prav, če je zapravilivec. Gre pa še za nekaj drugega: za pridobivanje in porabo zemeljskih dobrin, od katerih je v najvišji meri odvisna vsa naša življenjska sreča, zato si ne moremo kaj, da bi ne ponovili naših začetnih besed:

»Otroke moramo naučiti gospodariti.«

„Zida, kdor ima!“

Daleč na jugu ob mesto ob morju. Tja je na ladji priplul bogat kapitan. S seboj je prinesel zlata in srebra in drugega bogastva. Odločil se je, da bo v mestu postavil palačo in na svoji palači kaj takega, česar drugi nimajo.

Zgradil je palačo, ogradij je vrt, na železna vrata tega obzidja pa je pritrdil velik obroč, s katerim je vsakdo lahko potrkal po vratih, da je prišel gospodar odpirat. Ta obroč je priletno zvenel, kajti bil je iz čistega zlata in vreden 300 zlatnikov. Nad tem obročem je ošabni gospodar zapisal:

»Tako zida, kdor ima.«

Pride nekoč tod mimo potepuh. Pogleda obroč, oči se mu zasvetijo. Noče potepuh potrkati na železna vrata z zlatim obročem, marveč počaka noči, pa sname in ukrade zlati obroč.

Drugo jutro je gospodar lahko čital na vratih:

»Tako vzame, kdor nima!«

NORAH LOFTS

V SUŽENJSTVU

19

Hestera je nehote stopila korak nazaj. Ta nenavadna prevelika prijaznost se ji je zdela sumljiva. »Mislite, da veste za nekoga, ki bi me lahko vzel v službo?« je vprašala.

»Zagotovo vem za nekoga,« jo je zagotavljala ženska. »Pa vstopite! Ni treba, da bi vsa ulica slišala, o čem se pogovarjava. Ne smete mi zameriti, da sem vas malo prej tako sprejela. Tisti Ginny Joe in moji imajo namreč nek spor... pa to niso stvari, s katerimi bi si morali vi beliti glavo...«

»Moje ime je Sara Bates...« je predstavila ženska, ko sta stopili v sobo. »Pa vsi mi pravijo Sally. Smem vedeti, kako je vam ime?«

»Hestera Roonova.«

»Koliko ste stari?«

»V osemnajstem sem.«

»Od kod pa ste prišli?«

»Z dežele,« je izmikajoče se odvrnila Hestera. Toda gospa Batesova je pomalem izvlekla iz Hestere vse, kar je hotela vedeti — akoravno ni vse odgovarjalo resnici. Zamišljeno je objel Sallyn pogled Hesterino postavo, potem je vstala, nalila čaja, odrezala kos kruha in ga postavila pred Hestero.

»Obleke morate imeti!« je dejal ženska, »sicer vas ne bi mogla predstaviti gospe, ki jo imam v mislih.«

Vstala je in odšla iz sobe. Ko se je čez dalje časa vrnila, je nosila v rokah cel kup oblek, škarje, sukanec in igle. Dve uri sta vneta šivali in poizkušali in ko se je začelo mračiti, je bilo delo opravljeno. Hestera je dobila plašč, delovno obleko in boljše, svileni obleko, okrašeno z žametastimi trakovi. Sally je odvedla Hestero v spalnico.

»Katero obleko naj oblečem?« je vprašala Hestera.

»Katero hočete,« je odvrnila Sally, ki si je med tem oblačila riavo obleko z zelenimi prami. Hestera je oblekla črno svileni obleko. Sally jo je občudujoče opazovala.

Vrnili sta se v dnevno sobo in Sally je prosila Hestero, naj pogrne mizo. »Jaz skočim kunit nekaj za večerjo... Takoj bom nazaj!« Čutila je.

Nenadoma je Hestera zaslišala ritmično trkanje. ki se je zdelo, da prihaja iz stene. Prisluhnila je. Trkanje se je ponovilo. Potem se je zgodilo nekaj nenavadnega: zastor, ki je zakrival zadnjo steno, se je premaknil. Prikazala so se vrata, ki so bila za spoznanje odprta. Nek moški je pogledal v sobo. Zdelo se je, da ga je pogled na tuje dekle navdal s strahom. Nazlo je zaprl vrata. Zastor je padel na prejšnje mesto in vse je bilo zopet tako kakor prej.

Istočasno so se od zunaj zaslišali težki Sallyni koraki. Takoj nato je vsa obložena stonila v sobo. Hesterin obraz ji je izdajal, da se je moralo nekaj prilepiti.

»Se je kaj zgodilo?« je zaskrbljeno vprašala. »Nek moški je bil tu,« je zajecjela Hestera. »Iz stene je prišel.«

Sally je razgrnila zastor, odprla vrata in zašepetala v temo: »Bodi brez skrbi, Jim. Vse je v redu.«

Moški je stopil na prag. »Kdo je to dekle?« je v nemirjen vprašal.

»Tega se ti ni treba bati,« ga je pomirila Sally, mu ovila roke okrog vratu in ga poljubila. »Hvala Bogu, da si tu... mislila sem že, da so te prijeli...«

»Bil sem skrit,« je mrmral. »Se je Ginny kaj prikazal?«

»Zadnje čase ne več. Mislila sem, da ni morda to dekle ena njegovih kreatur, pa sem se motila.«

»Kaj hoče tu?« je vprašal.

»Anina naslednica bo!« je ponosno odvrnila Sally. »Nu, kaj porečeš? Mar ni to posrečen domislek?«

»Ne vem,« je mrmral Jim... »Zdi se mi premlada. Kako ji je ime?«

»Hester Roon — da bi bila premlada, je nemišl... Saj na tem mestu ni treba resne ženske... nasprotno — —«

»O tem lahko pozneje govoriva,« jo je prekinil. »Ali Fussy pride nočoj?«

»Da.«

»Saj sem si mislil. Da te le za nekaj dni pustim samo, pa že začneš s to štorijo!«

Sally je razložila po mizi, kar je bila prinesla za večerjo. Kmalu se je znova zaslišalo trkanje. Zdaj je stopil skozi skrivni vhod postaven moški značilnih potez, prijetnega vedenja in lepo oblečen.

Hestera je čutila, da je postala odveč. Izjavila je, da je utrujena in bi šla rada počivat. Ko je ležala v postelji, so jo mučila vprašanja, ki jim ni znala odgovora. Kdo je mogel biti Ginny Joe? Zakaj so se ga vsi bali? Čemu se je Jim skrival? Kakšna je bila služba, ki so ji jo ponujali? Čemu ji je Sally darovala obleke?

Morda bo jutri že vse jasneje videla.

»Dobro jutro,« je dejal nek glas.

Hestera je odprla zaspane oči in zagledala ob postelji Sally.

»Brž pokoncu, dete!« je dejala. »Zajtrk že čaka in Fussy pride kmalu po naju. Prepričana sem, da bo stara gospodična zadovoljna z vami.«

»Ali je stara?«

»Da... stara je in nekam čudna, toda imenitna. Piše se Martino, gospodična Martino. Sama živi v veliki hiši.«

»Zakaj je čudna?«

»Razbojnikov se boji. Zato pa skrbno zapira vsa vrata in okna, kakor v ostalem vse stare ženske. Fussy ji je svojčas pripeljal voz drv in tedaj mu je povedala, da nima nobene služinčadi, ker so jo vsi kradli, da pa bi rada vzela k sebi kakšno deklico, ki nima nikogar... takorekoč za družabnico. Fussy ji je našel neko dekle... Ana ji je bilo ime... pa ni bilo nič z njo.«

Hestera se je brž oblekla in šla z gospo Batesovo. V kočiji sta jo Fussy in Sally odpeljala k gospodični Martino.

Gospodična Martino je morala biti obveščena o Hesterinem prihodu, ker je stala za zamreženim oknom in po vsej priliki čakala na kočijo. Sorva se ni premaknila od okna, temveč je dolgo in pazljivo ogledovala Hestero. Slednjič je odprla vrata, stopila ven in začela katala s tenkim glasom: »To je torej tista Hester Roonova, o kateri ste mi pripovedovali?«

»Prepričan sem, da boste zdaj zadovoljni, gospodična,« je zatrjeval Fussy. »Hestera je mnogo bolj vzgojena kakor je bila Ana... Šest let je hodila v šolo.«

»Ali res?« je zagostolela gospodična Martino. »Kako lepo...« Ozrla se je na voz, na katerem je sedela Sally, stisnila Fussyju v roko šiling in dejala: »Nikar ne pustite čakati gospe! Avgusta bom spet potrebovala voz drv.«

Fussy se je uslužno priklonil, nato pa se je okrenil k Hesteri: »Upam, da vas bova smela priti Sally in jaz kdaj pa kdaj pogledat, če bo gospodična dovolila.«

Ozračje v hiši je težko ležalo na Hesterino dušo. Iz kamenitih tal veže, ki gotovo že dolga leta ni bila nošeno prežračena, je vel leden mraz. Vsak korak je skrivnostno odmeval po hiši, sicer pa je vladala v njej grobna tišina. Le malo svetlobe je prodiralo skozi težke zastore v sobe, tako da je bila vsa hiša v polmraku.

Gospodična Martino je krevsala skozi vežo, odprla je neka vrata, ki so vodila v mračen hodnik in slednjič privedla Hestero v prostorno sobo, ki je bila obenem tudi kuhinja.

»Večinoma se bova zadrževali tu,« je dejala starka, »ostalih sob ne uporabljaj. Preveč bi me stalo, če bi jih hotela segrevati, a seveda morajo biti snažne.« Takoj nato je dodala: »Je res, da si sirota?«

»Da, gospodična.«

»Brez očeta in matere?«

»Mati mi je umrla, očeta pa niti poznala nisem.«

»Prav... prav... hotela sem dobiti nekoga, ki je sam na svetu. Dekleta, ki imajo sorodnike, zmeraj zahtevajo prost dan. A zdaj ti bom razkazala hišo.«

Vodila je Hestero iz sobe v sobo in povsod je le za spoznanje odgrnila zastore z oken. Hiša je bila polna najrazličnejših dragocenosti.

Dolge telne je bila Hestera odrezana od sveta. Le kdaj pa kdaj je smela k trgovcu nakupovat in tedaj sta jo občutek prostosti in svež zrak tako omamila, da se najraje nikdar več ne bi vrnila v to mračno hišo. V tem neprijetnem življenju je imela eno edino tolažbo: do sita se je lahko nažrla knjig. V pritličju hiše se je nahajala bogata knjižnica nekega davno umrlega rodbinskega člana.

Sally jo je prvič obiskala prav tiste dni, ko je gospodična Martino okrevala po svoji stari bolezni in je še hodila zgodaj spat. Stara gospodična se je nekaj časa pogovarjala z Hesterino gostjo, nato pa se je poslovila in odšla v posteljo. Sally se je oddahnila, segla je po košari, ki jo je bila prinesla s sabo in vzela iz nje kruhke, piščanca in steklenico žganja.

»Mislim, da niste tako siti, da ne bi mogli še malo prigrizniti.«

Hestero so se zasvetile oči. »Kako ste dobri, da ste prinesli to... ne morem trditi, da sem ravno sita.«

Sally je razpolovila piščanca in nalila žganja.

»Hiša je polna dragocenosti... kaj?« je dejala. »Vsaj Ana je trdila tako. Zmeraj sem si jih tako želela ogledati, a so bile vse sobe zaklenjene.«

»Res je,« je pritrdila Hestera.

»Ana je menila, da so tu cele gore srebra.«

»Ze mogoče,« je odvrnila Hestera.

»In gotovo ima starka polne skrinje zlatnikov... Dajte mi vaš kozarec. Vi ga zmorete še enkrat več kakor Ana.«

»Kako pa je prav za prav bilo z Ano? Zdi se, da jo je imela gospodična Martino rada. Pravi, da je začela nenadoma jokati — in nekega dne je izginila.«

Sallyn obraz se je zmračil. »Kaj naj bi bilo z njo? Osmojeno se je čutila, pa je odšla — to je bilo vse.«

Kljub temu pojasnilu se Hestera ni mogla znebiti občutka, da tu nekaj ni v redu.

Sally je prekinila razgovor o Ani. S slabo igrano naivnostjo je izpraševala o legi sob. »Ali nima hiša nobenega stranskega izhoda? Tako bi bila prej zunaj in mi ne bi bilo treba hoditi po tolikih stopnicah.«

»So stranska vrata, pa so zmeraj zaprta.« »Preneumno!« je zamrmrala Sally. Če bi bila ta vrata odprta, tedaj bi lahko večkrat za trenutek skočila k vam, da bi vas malo razvedrila, ne da bi stara to vedela. Tudi Fussy bi lahko prišel.«

»Žal mi je,« je dejala Hestera, »a pomagati ne morem... nisem ja z zaprla vrat.«

Ko je Sally odšla, se je Hestera spomnila, da ji ni prinesla njene stare obleke, ki jo je bila pustila pri njej. A le mimogrede je pomislila na to, saj si bo lahko kmalu kupila novo obleko. Ob koncu prvega četrletja bo dobila prvo plačo: pet in dvajset šilingov. Cel kup denarja.

SEDMO POGAVJE

Sallyni obiski so se ponavljali. Vsakokrat je prinesla s sabo prigrizek, pa tudi žganja ni nikoli manjkalo. Sally je dala razumeti svoji varovanki, kako srečna je lahko, da je našla prijateljico v ženski, kakršna je Sara Batesova. Fussy pa ji je celo obljubil še boljše službo, kar je Hestera toliko raje slišala, ker je bila stara gospodična že dva dni v postelji in je imela Hestera velik križ z njo. Huje kakor kdaj prej je g. Martino mučil strah pred vlomilci. Vsi ključki so morali biti pod njenim vzglavjem, in ni se mogla odločiti, da bi jih izročila Hesteri. Hestera je bila globoko užaljena in ježno razdražena.

Fussy je sočutno božal Hesterino roko: »Tako zelo dekle in ta stari zmaj. — ne, to ne gre! Bodite pametni in ubogajte nas, pa bo vaš položaj kmalu drugačen.« (Dalje.)

Zenski vestnik

Naši otroci za mizo

Bistveni del človeškega življenja, ki ne določa samo človekovega bistva, ampak daje marsikomu za vse življenje tudi nekakšen poseben pečat, se pričinja ob rodbinski mizi. Mnogo ljudi je, ki jim je vselej nerodno, če morajo obedovati ali večerjati med tujimi ljudmi. Počutijo se nekako negotovi v vsakem najmanjšem gibu in obračajo vso svojo pozornost na jed in kretanje, pa se jim pri tem vselej rada pripeti kakšna nerodnost. Prosto se vede pri mizi samo tisti, ki pozna najvažnejša pravila, kako se je treba vesti pri jedi, že izza mladih nog.

Dojenček, ki je bil komaj odstavljen ali pa ne zahteva več stekleničke, bi že moral dobiti prostor v materinem naročju za jedilno mizo ali pa vsaj v posebnem stolčku, ki je primaknjen k mizi. Tak otrok opazuje, bolj kakor se nam odraslim zdi, vsak gib in se trudi, da bi ga posnemal. Seveda se mu pripetijo kljub vsem naporom večkrat same nerodnosti ali ne prinese žlice z juho do ust ali pa prevrne kozarec, ki ga hoče prijeti. In največ praktična mati se seveda potem odloči, da morajo taki nerodni otroci jesti v kuhinji ali pa vsaj na mizi brez prta. S takšno odredbo se sicer res varujeta jedilna soba in miza, toda na otroka ne vpliva dobro.

Res je sicer, da motijo takšne in drugačne nerodnosti malih otrok tudi odrasle. Toda saj se zaveda tega tudi otrok sam. Hudo mu je in ne ve, kako bi hitro popravil svojo nerodnost. Mi mu na lahko pomagamo na ta način, da denemo predenj na mizo kosček voščenega platna ali pa prtiček, izkratka nekaj takega, kar se lahko opere. Tako mu pogrniemo tudi mizico, če ima svojo. In videli boste, kako bo otrok ponosen, ko bo videl, da ves dan ali pa celo ves teden ni pomazal prta. Če ostane tako še kaj časa, mu obeta srečna mamica, bo v kratkem že lahko z drugimi vred za mizo sedel.

Odraslim so otroci pri jedilni mizi samo v veselje. Seveda mora biti njih zunanost takšna, da ugodno deluje na vse, ki so za mizo. Biti morajo lepo počesani, imeti morajo umite roke in čist predpasnik.

Učimo otroke jesti čimprej z jedilnim priborom, kakršnega rabijo odrasli. Otrok, ki že hodi v šolo, se mora naučiti, da si sam razreže meso na krožniku in da drži vilice v levici, nož pa v desnici. Otrok ne sme predolgo jesti vsega samo z žlico

Mučno je za otroka, če ga zasmehujejo ob kakem šolskem izletu drugi tovariši, ker si pri jedi ne zna pomagati ali pa preveč sreblje in hlata.

Kakor hitro pa je otrok dovolj spreten, mu lahko dovolimo, da si pri mizi sam postreže. To bo zanj spet napredek za stopnjo više, hkrati pa tudi neke vrste nazadovanje. Doslej mu je mati po navadi dala vsako jed prvemu, zdaj bo pa moral čakati, da pride po starosti na vrsto.

Razumna mati bo jedila prirejala vedno tako, da bo upoštevala okus otrok in okus odraslih. Prav tako tudi njih potrebe. Če je otroku ta ali ona jed posebno odvratna, je ne bo delala prevečkrat in zlasti ne bo silila otroka, da je mora preveč jesti. Sčasoma se bo otrokov okus že še izpremenil, in ko bo videl, da odrasel to jed uživa z veliko slastjo, bo dobil slast tudi on sam. S silo pa dosežemo lahko samo nasprotno. Prav tako postane otrok večkrat že zgodaj preveč izbirčen, če sliši, da odrasli nad njim ali ono jedjo zabavljajo, ali pa če vidi, da dobivajo odrasli brez vsakršnih posebnih, rečimo, zdravstvenih razlogov jedi, ki jih on ne dobliva.

Ko so vsi ti pogoji izpolnjeni, lahko pripustimo otroka že tudi k razgovoru pri mizi. Otrok naj ne bo pri mizi samo zaradi jedi, ampak naj se veseli skupnih obedov tudi zaradi sožitja in sozabavanja z družino. Dovolimo otrokom, da tudi oni pripovedujejo svoje doživljaje. Vse, kar govore starši pri mizi, naj bo preračunljivo na navzočnost in zanimanje otrok. Kar za otroke ni primerno, naj starši prihranijo za drugo priložnost. Življen razgovor, seveda brez vmešavanja otrok, lahko pomore k temu, da dobi obed idealno in dvakratno vzgojno vrednost. Seveda zahteva vse to od staršev brzdanja navznoter in navzven. Dober zgled pomaga k dobri otroški vzgoji.

Za kuhinjo

Dušeno korenje s svežim maslom. Mlado sveže rdeče korenje ostržemo, operemo in dušimo s par žlicami vode. Ko je mehko, ga denemo na pogret oval, na vrh pa položimo kosček svežega masla in nekoliko narezanega drobnjaka in takoj serviramo. Zelo priporočljivo za otroke.

Čmoki iz krompirjevega testa so v zimski prehrani jako izdatni. Okusni so s suhim čespljami kakor tudi z jabolki, marmelado ali figami. Za manjšo družino so potrebne naslednje sestavine: 4 debeli krompirji, mleko ali 2 žlici smetane, 1 jajce ali 2 rumenjaka, sol in četrt litra moke. Iz olupljenega pretlačena krompirja, smetane, jajca, soli in moke napravi testo, razvaljaj ga za mezinec na debelo, nareži štirioglate krpice, položi na vsako 2 kuhani, odcedeni česplji brez pešk, naredi cmoke in jih kuhaj v osoljenem kropu 10 minut. Kuhane zabeli z drobtinami, zarumenelimi v maslu, potresi s sladkorjem in cimetom ali pa jih položi v za-

rumenele drobtine v kozo ter jih postavi za nekaj minut v pečico. Češplje skuhaj s par kosčki sladkorja, ne premeško. Poleti, ko so sveže češplje, napravimo isto, samo da damo namesto peske v češpljo kosček sladkorja. Za jabolčne cmoke olup jabolka, zreži jih na večje krhle ter potresi s sladkorjem. Lahko pa vzamemo v cmoke tudi tršo marmelado ali fige; če so večje, jih razreži.

Zeljnote krpice. Eno zeljnato glavo otrebimo, operemo liste in jih zrežemo na tanke rezance ko za solato in nasolimo. Zelje naj stoji kake 1/2 ure. Nato razbelimo žlico masti, na kateri zarumenimo žlico sladkorja, pridenemo ožeto zelje in dušimo med zalivanjem z nekoliko vode ali juhe do mehkega. Medtem napravimo iz 1/4 kg moke, 1 jajca in potrebne vode na deski testo, ki ga dobro obdelamo, razdelimo na 2 hlebčka in pustimo počivati. Testo tanko razvaljamo in zrežemo na krpice. Te skuhamo v slanem kropu, odcedimo jih, oblijemo z mrzlo vodo ter nalahko primešamo zelju. Zeljnate krpice serviramo s češpljevim ali jabolčnim kompotom.

ZA UGANKARJE?

STOPNICE

- . . . . . veznik,
- - . . . . . predlog,
- - - . . . . . zver,
- - - - . . . . . šivalna potrebščina,
- - - - - prometno sredstvo.

Namesto črte postavi črke: A A A A D G I J L L O P R S.

Prva navpična črka pové ime pisca.

ENACBA

$$x + (y - z) + u = v$$

x — bivši dostojanstvenik; y — osebni zaimek; u — pristanišče; v — mesto v Bosni.

PREGOVOR

čelo, veča, sel, vas, mak, dlan, kraj, nank, čin.
(Črtaj v vsaki besedi eno črko!)

RESITEV

Besednica: Sraka, večer, ponos, sukno, bivol, dleto, topol. Voščilo: Srečno novo leto!
Kvadrat. 1. Stol, 2. toča, 3. očim, 4. lama

Kuralt:

Srebrnik

I.
Letu sem dovršil prvi gimnazijski razred. Počitnice sem preživel doma pri babici in dedku. V min smo vozili v Škofjo Loko. Z veseljem sem vselej spremljal mater. Ko sva odložila žito in naložila moko, sem držal konja, da je šla lahko nakupit in po opravkih. Navadno sem čakal na Balantovem dvorišču. Tako tudi neko dopoldne. Ker je imela mati več opravila, je izpregla. Balantov hlapec je spravil konja v hlev, meni je pa mati dala stari štirikrajcarski novc, z naročilom, naj stopim v hišo, kupim zemljo in počakam, da se ona vrne.

Kmalu za menoj pride v gostilno prileten, suhljat, srednjevelik možak finega obraza, oblečen v dolgo črno sukno. Brez besed je zamišljeno korakal od vrat do mize v kotu in spet nazaj. Za moji pogled se ni zmenil. Naenkrat se ustavi pred menoj.

»Čigav si?« vpraša s čistim glasom ukazujoče. Njegov pogled me je prefresel, takega pogleda še nisem videl. Boječe sem povedal.

»Kar te bom vprašal, odgovarjaj jasno, brez laži!«

»Stavil mi je mnogo kratkih presekanih vprašanj.«

»Kaj boš: gospod ali kmet?«

»Kmet,« odvrnem samozavestno. Pogled njegovih oči se je zapičil v moje. Vztrepetal sem, on pa je umolknil. Srepro uprt pogled v me je stobil par korakov nazaj, prožno premeril nekajkrat sobo in mahoma obstal pred menoj.

»Skenil sem, tvoj je!« Njegovih besed nisem prav razumel. Tesno pred seboj vidim podlogo njegovega plašča, kakor škrlatno rdeče polje na njem suho roko in rezilo malega nožiča. Previdno se je zarežala noževa ostrina v škrlat. Iz odprtine se je prikazala okrogla, srebrno bela stvar. Prijel jo je previdno z dvema prstoma in jo ginjeno opozoval. Spet je urno porled sedel bliž in otožen, vame in iztegnil roko proti meni:

»Tvoj je!«

Kakor v polsnu sem iztegnil roko. Skrčil je roko in jo položil na srce:

»Dolgo let sem ga nosil na srcu. Stori tudi ti tako! Ima čudovito moč. Odpiral mi je vrata kraljevskih in knežjih palač. Rešil mi je življenje. Doživel sem z njim mnogo, mnogo. Imel sem pravico do njega petdeset let. Minila so Dam ga komur hočem, samo ne sorodniku. Tvoj je! Bodí mi vreden naslednik in njegov varuh. Ti si tretji njegov lastnik. Se dva čuvarja bo imel za teboj, potem bo izginil, tako je usojeno. Petdeset let bo tvoj. Smrt boš videl, a ne boš umrl, dokler te izpolniš svoje naloge. Petdeset let! Marsikaj boš spoznal, kar ti je danes še zakrito. Skrivnost!« Umolknil je.

»Stori, kakor sem storil danes jaz. Izroči ga komur hočeš. Prodaj ga ne smeš, če nočeš biti nesrečen. Če ga podariš, postane malo vreden kos srebra. Če ga izgubiš, se vrne k tebi, ukrasti ti ga nikdo ne more. Po vsaki pomoči bo izginil pa se spet povrnil k tebi. Predzno zaupanje v njegovo pomoč bi te pogubilo. V skratki silil, ko boš čutil priem smrti in te ne more rešiti drugo kakor nadnaravna sila, izreci ali samo misli tole: »Samo pet srebrnikov s to podobo nosi zemlja!« Ko spoznaš njegovo moč, ti bo ljub in drag. Teško se boš ločil od njega. Nikomur ne pravi kje si ga dobil, ne poprašuj po njegovem izvoru petdeset let. Ali me poznaš?« -Ne!« odgovorim.

Ko ga boš izročal, daj z njim darilo, če boš bogat, če boš reven in ubog, pa sprejmi darilo. Zerovčev Franc sem, to naj ti zadostuje. Ne poznam te, tudi ti mene ne smeš poznati; če me še kdaj srečaš, ne poprašuj po meni ne po mojem življenju ne po moji smrti. S srebrnikom odložim tudi ta škrlatni plašč. Živ ga ne ognem več, v grobu bom počival v njem. Ko zveš za moj pokop, pridi ob zori, položi srebrnik na moj grob in reci: Franc, mir tvoj! duši! Sezi

mi v roko, da boš namesto prisega izpolnil moje naročilo!«

Prijel je mojo desnico. V njegovih, v moje uprtih očeh so se svetlele solze. Utrnila se je ena in padla na najine sklenjene roke. Stisnil je mojo roko, da me je zbolelo, hitro izpustil, hlastno odprl vrata in izginil. Presenečen sem strmel predse. Srebrnik je pričal, da ne sanjam. V veži je nekdo spregovoril. Prihajala je gospodinja z mojo materjo.

»Ali je bil Franc tukaj? Ali je tudi tebe izpraševal? Kaj te je vprašal?« hiti vpraševati gospodinja.

»Zakaj si tako bled?« vpraša mati. Trdovratno sem molčal. Na ponovna vprašanja sem le povedal: »Vprašal me je čigav sem in odkod, koliko sem star ali imam še starše.«

»Čuden je Franc zadnje čase,« pravi gospodinja. »Ljudi ustavlja, izprašuje in ogleduje, naenkrat umolkne in odide. Ne je pije samo nicočno črno kavo. Kadar je doma, prihaja večkrat. Odpotuje za dalje časa, naenkrat je spet tukaj. Lepo kmetijo ima. Nič se ne briga zanjo. Drugi delajo na gruntu. Oženjen ni. Mesece in mesece hodi bogvedi kod. Govori malo, za družbo ne mara. Čudak je. Skrbi ga nekaj neznanega na srcu mu leži nekaj težkega... ne bo dolgo!«

V sobo stopi starejši kmet in se vplete v pogovor: »Ravnokar sem srečal Fronca,« pravi. »Ogovoril me je veselega obraza, zadnje čase je tako čuden.«

O Frončovem darilu nisem nikomur pripovedoval. V meni se je naselila skrb, ki je do tedaj nisem poznal. Kam naj srebrnik skrijem, da ga ne dobe pri meni? Povedati bi moral kje sem ga dobil, a povedati ne smem. Skrival sem ga v hlačni rob v telovnikovo podlogo, prišli manjši žep in spal v hlačah. Vrtikal sem ga v blazino, v odejo. Zamisljen sem postal. Igra me ni več veselila. Otožno sem premišljeval in žal mi je bilo, da sem ga sprejel. Kaj naj začnem z njim? Na koncu vrta je stala večstoletna lina, debela, da jo štiri odrasli niso obesili. Na vrh strani je imela tesno odprtino, v katero sem se s težavo splazil. Srebrnik sem zavil v več napirjev in ga v notranjosti zakopal v preperelo

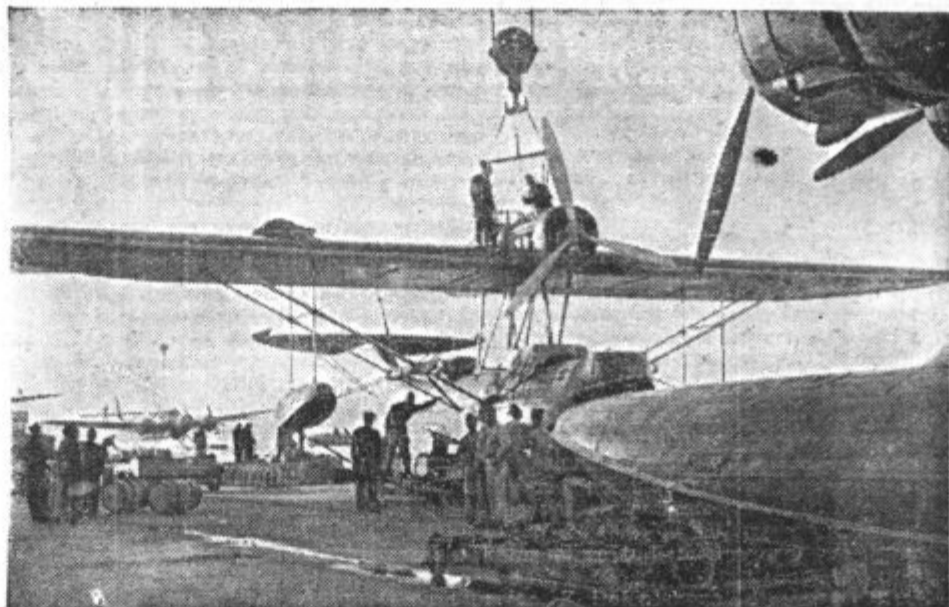
DOMAČE NOVICE

* **Obiski Visokega komisarja.** Preteklo sredo dopoldne je Visoki komisar Ljubljanske pokrajine v spremstvu svoje soproge obiskal vojaško bolnišnico. Sprejeli so ga upravitelj in službojoči zdravniki. Obiskal je tudi nekatere ranjence, ki pripadajo protikomunistični milici. Ranjencem in bolnikom je razdelil nagrade in darila. — Preteklo soboto popoldne pa je Visoki komisar obiskal tri umetnostne razstave, ki so zdaj prirejane v Ljubljani. Pogovarjal se je z umetniki in jim izrekal polno pohvalo.

* **Božična poslanica škofa dr. Rožmana.** Za božične praznike je poslal ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman vernikom božično poslanico, v kateri vabi k pobožnosti petih prvih sobot v vsakem mesecu. Pobožnosti bodo od januarja do maja, ko bo sledila skupna posvetitev Brezmadežnemu Srcu Marijinemu v zadoščenje za kletve in nevaležnosti, s katerimi se tudi med nami žali.

* **Prof. Anton Oven umorjen.** Z Dolenjskega potrjujejo žalostno novico, da so partizani v Beli Krajini odpeljali v gozd tudi znanega ljubljanskega profesorja Antona Ovna, za katerim je izginila vsaka sled. Zdej je sporočila vaška straža iz Semiča, da so našli njegovo truplo na Brezovi rebri. Z doma so ga odvedli partizani 15. maja, ubili pa so ga 19. maja. Šele pred božičnimi prazniki so vaščani našli njegovo truplo in ga pokopali v Semiču. Obe roki in nogi je imel zlomljeni, desno roko celo dvakrat, dalje je imel zlomljeno hrbtenico in razbito levo stran lobanje. Del leve noge je imel zgrizen od lisic, ker je bilo truplo površno zagrebano. Kdorkoli je poznal prof. Antona Ovna kot idealnega, zavednega slovenskega vzgojitelja, se mora pač še posebno zgražati, da je tudi njega zadela taka usoda.

* **Materino pismo po padlem sinu.** Gospa Frančiška Lamanuzzi, ki živi v kolonialni naselbini v Libiji, je poslala zveznemu tainiku v Tripolisu naslednje pismo: »Velika nesreča je zadela te dni našo družino. Moj sin Jakob, star komaj 21 let, je padel na afriškem bojišču pri izpolnjevanju svoje dolžnosti. Bil je tako dober, ta moj sinko, da si lahko predstavljate, kako bridko je zadela vso našo družino žalostna novica, da je padel, še zlasti pa, kako je prestrela moje materinsko srce. Toliko sem trpela in še trpim! Vendar pa sem v svoji žalosti ponosna, da sem dala sina domovini. Ponosna sem, da sem s svojo krvjo prispevala k veličini in moči leve Italije. Naj Bog blagoslovi z mojo žrtvijo žrtve vseh italijanskih mater in naj

Na vojaški letalnici nekje v južni Italiji prigradujejo venko pobožnostno letalo, ki se bo dvignilo na opazovalni polet v Sredozemlju

kmalu podeli naši blagi domovini zmagoslavni miri!

* **Posebnosti letošnjega leta.** Leto 1943 je sicer navadno leto, ki pa ima nekatere zanimive posebnosti. Prčelo se je s petkom in se bo z njim tudi končalo. Sonce bo dvakrat mrknilo, pri nas nevidno. Prvi popolni sončni mrk bo od 4 na 5. februar, drugi delni pa 1. avgusta. Tudi luna bo dvakrat mrknila, po naših krajih delno. Prvi delni lunin mrk bo 20. februarja ob 6.38, drugi delni pa 15. avgusta ob 20.38. Glede praznikov je posebno važno, da bo padla letošnja velika noč v najdaljšo dobo, ki jo določa cerkvena oblast. Štiridesetdanski post se bo namreč pričel šele 10. marca. Velikonočna nedelja bo na god sv. Marka. Binkoštna nedelja bo 13. junija, na god Antona Padovanskega. Praznik Rešnjega Telesa pa bo 24. junija, na god Janeza Krstnika. Velika noč in z njo zvezana poznejša praznika se v vsem tem stoletju ne znajde tako pozno. Stoletna pratika ob tem kome napoveduje, da bo letoš ves svet vpil: »Gorjé!»

* **Tudi letošnja zima ne prizanaša.** Po božičnem vremenskem preobratu nam gre zima bolj in bolj do živega. Vse kaže, da tudi letošnja zima ne bo prizanesljiva. Snega je zapadlo dober

decimeter. Mraz pritiska zlasti ponoči. Tako smo pretekli ponedeljek zjutraj imeli pod -11° C mraza. Vsako jutro nam cvetó na oknih ledene rože. Kdaj pa kdaj nastopi čez dan odjuga.

* **Izprememba naredbe o kretanju in javnem poslovanju.** Po naredbi Visokega komisarja je od novega leta dalje dovoljeno v Ljubljanski pokrajini naslednje kretanje: V ljubljanski občini od 5. do 21. ure, v drugih občinah pa od 5. do 20.30. Čas zapiranja poslovnih lokalov je določen takole: v ljubljanski občini ob 20.30, v drugih občinah ob 20. uri.

* **Opozorilo davkoplačevalcem.** Vse osebe, ki nimajo dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic, so dolžne te dohodke napovedati od 2. do 31. januarja. Rentnina se plača na dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic, ki niso zavezani zemljariji, zgradarini, pridobitni ali družbenemu in uslužbenškemu davku. Nadalje morajo vsa podjetja (trgovska, industrijska in obrtna) in vsi samostojni poklici, ki so zavezani pridobitni, splošne in skupnemu davku na poslovni promet ter luksuznemu davku, vložiti v roku od 2. do 31. januarja napoved o čistem dohodku, doseženem v poslovnem letu 1942.

prst. Cutil sem se olajšanega; toda ne za dolgo. V spanju sem padal, videl počasti, dirjaloče konje, posrezal sem se v deročo vodo, zakričal in se zbudil. Domači so me izpraševali, kaj mi je. Odgovarjal sem da ne vem, imam le mučne sanje. Vse mi je presedalo in zadovoljen sem bil, da se je približal konec počitnic. Zvečer pred odhodom v šolo sem se splazil v lipo in srebrnik odkopal. Tisto noč sem mirno spal. Od tedaj ga nisem več odložil, vedno sem ga nosil, seboj.

V Kranju smo se kopali v Kokri pod Svetinom. Neke nedelje pred počitnicami smo se posebno navdušeno poskušali v skokih v tolmun. Nedaleč od tolmuna se je v plitvejši vodi kopal dijak Jurček Lovže iz Bistrice. Plavati ni znal. Prilezel je na skalo, s katere smo skakali v vodo. Ko smo se naveličali igre, smo se napravljali. Na sebi sem imel že srajco in hlače. Težek pljusak v tolmun, Lovžka ni več na skali! Strme gledamo. Voda valovi, mehurčki prihajajo na površje. Nekdo kričine: »Utonil je!» Med vpitjem se razbeže po klanecu proti mestu. V trenutku sem na skali. Brez pomisleka skočim na glavo. Na dnu tolmuna grebe Lovžek v belo kamenje. Zgrabim ga za rob plavalnih hlačk in se poženem proti vrhu. Komaj sem z glavo iz vode in zajamem zraka, se me oklene z obema rokama. Potopi se. Skušam ga odtrgati od sebe. Zaman! Njegov prijem je krčevit. Plavati ne morem. Spet doseževa dno. Poženem se z nogami, pomagam si z levico. Za hip zajamem na površju zraka in spet naju zagrne voda. Dvakrat se mi še posreči dvigniti glavo iz vode. Deček se me oklepa in me vleče na dno. Zavest me zapušča. Po dnu ritem naprej. Silna teža pada name. Velika srebrna plošča je pred menoj. V duhu izrečem tiste besede. Ko se zavem, ležim na bregu. Skušam vstati ne morem. Potipam žep, srebrnika ni. Dvignem se in se opotečem proti vodi. Prihite ljudje, me primejo in me odvedejo na stanovanje. Tudi Lovžka so spravili po dolgem trudu k zavesti. Po hudi pljučnici je končno okreval. Medtem so prišle počitnice in njega nisem videl nikdar več.

Dober teden dni po tem dogodku sem pohajal po bregu Kokre pod Svetinom in mislil na iz-

gubljeni srebrnik. S skale motrim zeleno vodo v tolmun, ki bi bil skoraj moj grob. V globini se nekaj zablišči. »Srebrnik!« vzkliknem in zmečem obleko s sebe. Šele pri tretjem skoku sem ga dosegel.

Mnogo sem premišljeval o tem dogodku in čudežni rešitvi. Ljudje, kateri so zadnjič prihitali na vpitje tovarišev, so me našli v plitvi vodi kraj brega. S težavo so odtrgali od mene Lovžka, nezavestnega, brez diha, mrtiču podobnega. Kdo je bil neznanec, ki naju je rešil gotovega pogina?

II.

Po dovršeni nižji gimnaziji sem ostal doma in delal na gruntu. Življenje mi je potekalo v delu in zadovoljnosti. Z dvajsetim letom sem moral k vojakom. Služil sem v sončni Goriziji pri 19. lovskem bataljonu. Leta 1890, sem bil premeščen k vojnemu geografičnemu zavodu v Inostu. Bil sem dodeljen tretjemu maperskemu oddelku v sekcijo Krichberg-Kitzdüchel. Predstavil sem se nadporočniku Kratkemu. Dobrodušen gospod je bil, ki me ni sprejel kot vojaški predstojnik, temveč kakor prijatelj tovariša. Prevzel sem višinska merjenja na Cesarstem pogorju (Kaisergebirge). Preiskati je bilo treba skrivnosti njegove, preko 3000 metrov visoke gnote in najti prehode v široko monakovsko ravnino. Dva vojaka nosača sta nosila potrebne priprave. Izprva smo delali bolj v nižini in smo z nižje ležečih točk merili zasnježene vrhove. Postopno smo se vzpenjali višje. Zvečer smo se vračali na planine ter prenočevali po senikih in planšarskih kočah. Večerjali smo mleko in sir, zajtrkovali pa presno maslo, mleko, sir in neko jed iz ječmenove moke in presnega masla. Tej jedi pravijo planinski praženec (»Almschmarrn«).

Dne 23. julija se nam je pridružil nadporočnik May. Slugo, ki je prinesel njerove stvari na planino, je nemilostno odslovil. Spoznali smo, s kom imamo opravka. Predzren hribolec je bil obenem surov, gospodovalen, nasilen. Večerni ukaz je bil: »Odhod zjutraj ob treh, povratek čez dva ali tri dni.«

Nekako ob devetih smo pričeli plezati. Prvi

naskok se nam ni posrečil. V višini kakih 200 m je previsna skala zaprta nadaljno plezanje. Vrnimo se in poizkusimo sredo drugod. Tudi drugi poizkus ni uspel. Šele tretjič se je posrečilo doseči malo sedlo. Globoko pod nami leži obsežna Monakovska ravnina. V meglenem ozadju v oblakih dima iz tovarniških dimnikov se kaže Monakovo.

Nekaj metrov pod sedlom je polica in ozka kozja stezica. »Tukaj mora biti prehod, ki vodi v »Aschan.« pravi nadporočnik Kratky. »Trebaj se stezo preiskati.«

Prvi se spusti na nevarno stezo nosač Senoner, za njim nadporočnik May in Kratky, nato jaz in nosač Binder. Počasi smo se plazili. Hrbte tesno ob mrzli steni nad temnim prepadom. Molčali smo. Pridušeni krič, za njim drugi!... Nadporočniku Mayu se je pod nogo oddrobila skala. Omahnil je. Pri padcu je s cepinom zadela Senonerja in mu spodbil nogo. Poleg mene stoji nadporočnik Kratky, je prebeledel. V desnici cepin je zakrilil z rokami in pri tem zgrabil tudi moj cepin z levico. Glava mu je padla na prsi, povetil je roke in oba cepina sta zaropotala v prepad. Kolena so mu vztrepotala. Tedaj se v trenutku domislil: zgrabil me bo in me potegnil s seboj v prepad. Smrt pred očmi vzkliknem tiste besede in ne vede kdaj udarim s polno pestjo nadporočnika v belo čelo, da je zazvenela glava ob trdi steni in je pokrivalo odletelo v prepad. Nikogar ne vidim več, pred menoj je velika srebrna blesteča plošča, preko nje varno stopa mož v škrlatnem plašču.

Trdo zgrabim kakor kip stoječega nadporočnika za zapestje leve roke in se ped za pedo pomikam za Binderjem. Kakor gnan od nevidne sile mi sledi. Pod sedlom na polici spregovori Binder. Ko nadporočnik čuje človeški glas mu klecnejo noge. Zgrudi se na kolena. Polagoma ga spustim nezavestnega na mrzlo, mokro skalo. Tovariš zabiže klin v steno. Nezavestnega priveževa in pritrdiva vrv na klin. »Imaš cigareto?« vprašava oba nenkrat. Sežem v prsi žep nadporočnikov; imel je polno dozo. Mojo zalogo je odnesel Senoner v prepad.

Neverjetno: za las si ušel smrti, še se tresesh kakor trepetilka. Ne zahvališ se Bogu za rešitev,

* Dva milijona ljudi odide iz Pariza. Pariz je veliko človeško mravišče. Vojna ga je občutno prizadela, zato se pariška oblastava bavijo z načrtom, da bi odrinila iz Pariza do dva milijona prebivalcev. Če se bo to zgodilo, bo prehrana ostalih dveh milijonov znatno ojašana. V načrtu je zlasti preselitev vseh tistih oseb, katerih navzočnost v Parizu ni nujno potrebna. Odšli naj bi se na deželo, kjer bi pomagali pri kmetijstvu, tako zlasti v Normandiji in Bretanji.

Ureditev prodaje jedilne soli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je na podstavu čl. 3. Kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX. št. 219, na podstavu lastne naredbe z dne 23. aprila 1942-XX. št. 78 tiče se ureditve racioniranja živilskih potrebščin, smatral za potrebno, da uredi prodajo jedilne soli v pokrajini ter je odredil:

Cl. 1. Nakup jedilne soli za potrebo prehrane se izvršuje na osebno živilsko izkaznico, ki velja za nakup živilskih potrebščin. Mesečna količina na osebo je določena na 0,6 kg.

Cl. 2. Za nasoljenje živil, določenih izključno za potrošnjo lastne družine, morajo zainteresirani zaprositi pri občini, ki bo po primeru ugotoviti izdala nakazilo za nabavo pri vseh predprodajah. Nakazila mora biti potrjena od Kr. finančne straže, kjer pa te ni, od poveljstva Kr. karabinerjev ali od poveljstva vojaške posadke.

Cl. 3. Nabava jedilne soli po obratih, pekarnah, živilskih industrijah je vezana na pogoje, označene v členu 2. Na isti način prevzemajo sol tudi skupna gospodinjstva, (verska, vzgojna, zdravstvena), kadar njih potreba ni krita z živilskimi nakaznicami, ki jih ima na razpolago vsak posamezni član skupnega gospodinjstva.

Cl. 4. Prošnje po čl. 2. in 3. pričujoče naredbe morajo vsebovati: a) ime in priimek prošilca ter njegovo bivališče, b) rabo, za katero je namenjena zaprosena sol, c) potrebno količino. Kadar količina znaša več od mesečne potrebe, jo bo občina razdelila na več mesečnih nakaznic, od katerih bo vsaka veljavna samo za dotični mesec.

Cl. 5. Odvzem soli za potrebe Oborožene sile se bo izvrševal ob predložitvi posebne prošnje, podpisane od pristojnih poveljstev.

Cl. 6. Kršitelji določil pričujoče naredbe bodo kaznovani, ako dejanje ne bo tvorilo težjega prekrška, po postopku, predpisanem v naredbi z dne 26. januarja 1942-XX. št. 8., z zaporom do dveh mesecev in z globo do 5000 lir.

Cl. 7. Pričujoča naredba stopa v veljavo 1. januarja 1942-XXI.

Ljubljana, 29. decembra 1942-XXI.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Prehranjevalni zavod Visokega komisarijata objavlja:

Začetni s 1. januarjem 1943 bodo prejeli vsi potrošniki mesečno 600 gr soli na osebo pri svojem običajnem dobavitelju ali pa v prodajalnicah soli in tobaka. V mesecu januarju bodo sol lahko nabavili na odrezek »B« navadne živilske nakaznice za januar, ki ga prejmejo vsi potrošniki.

***

Da gornja naredba za ureditev prodaje soli ni morda izšla zaradi tega, ker ne bi bilo soli na razpolago, ni treba posebej poudarjati. Soli ne primanjkuje in je tudi ne bo primanjkovalo. Tudi naredba ni bila izdana, da bi se uredila preskrba potrošnikov ali da bi se omejilo zakladanje s soljo. Racioniranje te važne življenjske potrebščine je narekoval zgolj razlog, da sol, ki je določena za potrošnjo prebivalstva Ljubljanske pokrajine, ne pride v roke komunističnim tolpom. To pa se da preprečiti le na ta način, da se z racioniranjem onemogoči posameznikom nakup poljubne količine soli. Racioniranje soli je torej zgolj ukrep, ki izvira iz potreb javnega reda. Ta ukrep bo naša javnost pravilno razumela in ga bo gotovo z vsemi močmi podpirala v lastnem interesu z disciplino in sodelovanjem. Količine soli, ki so na razpolago, so v vsakem primeru zadostne ne samo za redno oskrbo prebivalstva, temveč tudi za izredne potrebe ter za potrebe industrije in obrti. Racioniranje so torej narekovali zgolj iz javnega interesa, ki jih bo vsa naša javnost razumela in odobraval.

Domači zdravnik

Kaj vam svetuje zeliščar

Kdor ve, za kaj in kako nam koristijo razna domača zelišča, ki mnogo prihrani. Saj ta zelišča rastejo pri nas doma! Kupljena zdravila, začimbe itd. so draga. Zeliščar, poznavalec koristnih in zdravilnih zelišč, naj izpregovori v Domovini in naj vam svetuje!

Ananas scier ne raste pri nas, a ga lahko kupimo; in ravno poceni, toda ne potrebujemo ga veliko. Ananas raste v Južni Ameriki in v tropskih krajih. Priporočljivo je pri zapeli in pri motnjah v prebavi, ker vsebuje tudi citronovo in jabolčno kislino. Komur je ananas predrag, naj uživa citrone in jabolka.

Beluši ženejo na vodo. Če zauzijemo večjo

množino belušev, je seč okrvavljen. V zmernih količinah so beluši celo zdravi za sečne organe, ker pospešujejo izločevanje seča.

Bezgovno cvetje je zdravo potilno sredstvo. Vsebuje tekoče, v vodi raztoplivo olje. Bezgovno cvetje je izvrstno domače zdravilo, kadar smo prehlajeni. Piti pa moramo zvretok bezgovnega cvetja vroč. Najbolje je izpiti pred spanjem skodelico tega zvretka, in sicer v majhnih požirkih. S tem vzretkom je tudi dobro grgrati, in sicer skuhamo bezgovno cvetje za grgrati v mleku. Prav tako povzročajo potenje bezgovne jagode, ki jih skuhamo v vodi. Zvretok iz bezgovne skorje žene na vodo. Sploh je bezeg, pa naj bo njegovo cvetje ali njegove jagode ali njegova skorja, tako zdravilna, da pravijo zdravniki, da bi se moral človek pred bezgovim grmom spoštljivo odkriti.

Borovnice obsegajo jabolčno, citronovo kislino, sladkor, gumi in beljakovino. Kdor ima rad sveže borovnice v mleku, mora imeti dober želodec, ki lahko prebavlja. Borovničev sok je zdravilen in se ne more dovolj priporočiti.

Breskve so zelo okusne. Kdor pa ima slab želodec, naj jih vselej zapije z vinom. Sicer pa so breskve zelo zdravo sadje.

Brinjeve jagode so zelo zdrave. Lahko jih zvečimo, zakaj tako se ojačijo želodčne sluznice in se pospeši in podpira izločevanje seča. Gaj iz mladih poganjkov čisti kri. Izpijmo ga vsak dan eno skodelico. Sok iz svežih brinjevih jagod je posebno priporočljivo ljudem, ki morajo veliko sedeti. Pijejo naj ga zjutraj in zvečer po majhno žličko. Dobro razkuževalno sredstvo pri nalezljivih boleznih so brinjeve jagode, ki jih zvečimo.

Cimet je znana in priljubljena začimba. V zdravilstvu se uporablja cimetov prašek in iz skorje se pripravlja čaj. V prašku in v skorji je eterično olje, ki je pekočega okusa. Cimetova tinktura, ki jo dobite v lekarnah in drogerijah, se dodaje vodi za izplakovanje ust. Cimet v majhnih količinah poživlja sluznico prebavitelj in krvni obtok, večje količine pa razburjajo in delujejo na spolni organizem. Ljudje, ki trpe na navalu krvi v glavo, naj se cimeta izogibujejo.

Citronov sok je prijetnega, kislega okusa in vonja. Ohlaja, osvježuje povzroča potenje in žene na vodo. Kot limonada z vodo in sladkorjem je dobra pri vročini. Kisli okus te pijače najbolje gasi žejo. Citronov olupek pospešuje prebavo.

Čaj je dražilo in kdor se navadi na uživanje čaja, ne čuti njegovih učinkov, ker otopi, kakor otopi kadilec tobaka. Kdor se torej hoče s čajem posladkati, naj ga pije le zdaj pa zdaj. Tako je potem čaj tudi zdravilo za živčevje, za neredno opravljanje potrebe, za motnje v prebavi, za glavobol in drisko. (Dalje)

ne spomniš se svojcev — a cigareta — da je ni bilo, bi ti bilo skoraj žal, da si še živ. Kajti s čim si hočeš ob času notranjega viharja pomiriti razdražena čustva?

Nekoliko pomirjen sem skušal nezavestnega spraviti k zavesti. Vlival sem mu po kapljicah encijanovega žganja med odprte ustne in mu polagal na glavo mrzlo kamenje. Po preteku kakih pol ure — pogledal sem na uro, bilo je pol petih — je mukoma odprl oči. Otožen smehljaj mu je zaigral krog ust, povešeni brki so ga napravili še otožnejšega. Kakor otrok v mater je uprl pogled vame. Opazil je vrv. Zavedel se je. »Maye, izpregovori komaj slišno. Molčaj sem. Čez čas mu rečem, da moramo odtoč in da smo že iz nevarnosti. To ni bilo res. Kako spraviti živčno uničenega, ki ne more stati na nogah, čez sedlo v varnost? Nebo se je pooblašilo, pozna popoldanska ura je že bila. Če pride vihar in sneg smo vsi izgubljeni. Nenadna odločnost, katero more vzbuditi le prečeta poguba, mi je vtila silno moč. Odločno dvigneva onemoglega. Tresočemu se zaukažem, da stopi. Prislonsiva ga k steni. Tesno nategnem vrv in jo na kratko pritrdim. Z mojo in s pomočjo cepina, spleza tovariš na sedlo in zabije drugi klin. Z nadčloveškim naporom sva nadporočnika spravila čez roboto steno. S sedla smo se spuščali polagoma, vsak trenutek v nevarnosti, da strmoglavimo. Nadporočnik si je nekoliko opomogel. Na vrvi se je krčevito oprijemal ostrih čeri in ves raztrgan krvavel na glavi, rokah in kolenih. Nočilo se je že, ko smo prispeli pod čeri. K sreči sem opazil že zjutraj med skalovjem tako imenovani »Herberg«. To je iz kamenitih plošč sestavljena, komaj meter visoka, pasji kočji podobna stavba, če se sme tako imenovati, nastana s slečem in redkimi višinskimi rastlinami. Uporabljajo jo v času viharja ovčarji, kadar gredo za ovčami, ki so zišle visoko pod čeri. Zdal sem jo kmalu našel. Stlačiva onemoglega nadporočnika skozi malo odprtino na ležišče, za njim zlezava tudi midva. Ležišče niti za dva ni bilo dovolj široko. Nadporočnika stisnava v sredino in ležava skoraj nanj vsak z ene strani. Počrtili smo se z razdrapanimi cunjami in onemogli pospali.

Ponoči me zbudi silen snežni metež. Skozi razpoke so se vsipale snežinke, od mraza so mi šklepetali zobje. Ko sem v duhu preletel dogodek minlega dne, sem se zdrnil pri misli, kaj bi bilo z nami, da nas je vihar zalotil na sedlu.

Proti jutru je vihar pojenjal. Zapadlo je skoraj za ped snega. Tovariš se splazi na plano. Stresem častnika. Bil je zbujen pri polni zavesti, toda živčno popolnoma strti. Ponudim mu ostanek žganja. Srknil je kratek požirek in vzel vzel odlomek čokolade. Edino kar smo še imeli s seboj. Cigaretto je odklonil. Ko sem ga odel še z vsem razpoložljivim, sem napotil tovariša na planino po pomoč. Da se ogrejem vtaknem roke v žep. Srebrnika ni! Kje sem ga izgubil, kje naj ga iščem? Povsod sneg. V dno duše užaloščen ne vem sveta. Izgubljen za vedno!

Ne bom pripovedoval poznejših dogodkov, ki so s tem v zvezi. Vrnili smo se v Inomost. Nadporočnik je odšel v zdravilišče, jaz sem ostal pri njem na njegovo izrečno prošnjo, a Binder je dobil mesec dni dopusta.

Čez dober mesec smo odšli spet v Aschau in nadaljevali z nižinskimi delom. Nadporočnik je ozdravel. Ie roki sta se mu vidno tresli, tako da je le težavno izvrševal svoje mapersko delo. Mene je hudo bolela izguba srebrnika.

Konec septembra so se vračali planšarji z živino s planin. V edini gostilni v Aschau so pripravili običajno slavnje srečne vrnitve. Star pastir je brenkal na citre. Nekdo je prinesel harmoniko a igrati ni znal, jaz pa sem igral prilično dobro na harmoniko. Tudi nadporočnik se je razvnel. Obžaloval je ponovno, ker na plesu ni bilo deklet. Zlasti vneto se je sukal z mladim vitkim fantom in zatrjeval, da izborna pleše. Zabava je trajala vso noč. Proti jutru pristopi k meni starejši, že osivel planšar in mi stisne v roko nekaj okroglega, z besedami: »Kar planina dá, naj godec ima.« Pogledam, v roki držim svoj srebrnik! Na vprašanje, kje ga je dobil, odvrne da v »Herberg«, ko je presušal nastiljo. V veselem razpoloženju smo ponedeljkovali še ves dan, le nadporočnik je bil neutožaljšiv, ko sem mu povedal, da je bil njegov plesalec brhka planšarica, da naj se pa po-

tolaži, ker ga je njen fant vso noč ljubosumno opazoval. V takih zadevah tirolski fantje ne razumejo šale.

III.

Leta so potekala, oženil sem se in kmetoval. V kokriški dolini sem nekoč kupil večjo množino sena za pokošnjo. Slabo sparjeno seno mi je Neškar zvozil v dolino, kjer smo nalagali na moje vozove. Proti večeru — malo je prišlo — poženem s težko naloženim vozom. V strmem Polajnarjevem klancu sem voz močno zavrl. Na spolzki cesti je zavora stalno držala. Konji se spuste v tek. Na vso moč jih zadržujem, sporodne mi in padem pod voz. Konji se spuste v divji dir, z vajeti me vlečejo s seboj. Cesta mi trga obleko, z glavo butam ob cesto. Na kolenih in komolcih me silno žge. Raztrgana obleka se vleče za menoj. Moči pešajo, zavest me zapušta. Zadnja kolesa se zadržujejo ob moje noge. Če me zgrabijo, me starejo. Tedaj vzklidem tiste besede. V trenutku še slišim neko hreščanje, voz se nagne, konji se iztrgajo...

Zbudil sem se v postelji, z obvezano glavo, rokami in nogami. Počasi se mi vrača spomin. Kako da sem še živ? Našli so me v krvi za prevrnjenim vozom. Nad levim sencem imam posneto kožo do bele lobanje. Ko se je strlo kolo, se je voz nagnil. Konji so mi iztrgali vajeti. Nagnjeni voz se je v zaletu pomaknil na treh kolesih nekaj metrov naprej, zadnje kolo se je vzdignilo in me oplazilo po glavi. Edino tako je mogoče, da me ni strla teža voza. Odkod rešitev? Kaj je s srebrnikom? Previdno vprašam, če so našli kaj v mojih žepih.

»Nekaj drobiža in nož v levem žepu. Desni je popolnoma raztrgan,« odgovori žena in mi pokaže krvave, blatne in raztrgane hlače. Ne bo ga več, izgubljen je za vedno!

Pozno jeseni sem bil pri prijatelju Suhadolniku v Kokri na lovu. Lovili smo pod Cojzovo kočjo. Lov je bil uspešen. Padel je star kozel, močan srnjak in srna, tudi lep ruševac je zašel med plen, a nikdo ni hotel biti srečni strelci.

Po lovu smo v prostorni Suhadolnikovi hiši sedeli krog mize, kjer smo izborno pripravljena srnjakova jetra zalivali z izvrstnim tepkovcem.

France Borko:

„Prisežem pri živem Bogu!“

Deževnega večera sem stopil v predmestno gostilnico. Nisem odprl vrat v posebno sobo, kakršne imajo opremljene običajno povsod za gospodo, temveč sem se znašel v prostoru, ki nudi prost vstop prav vsakomur.

Pivci so sedeli tu posamič široko zehali in pili, kakor je pač komu dopuščal žep. Vino je čuden tovariš. Ob njem premišlja sedanost in bodočnost in spominjaš se preteklih časov. Oglaša se pesem, ki ji drugi pritegnejo in ubranost se razlega ven na prazno cesto. Kar zvači te... Posadil sem se k mizi, kjer je ostanek četrtinke žmikal Mekusov Blaž, mestni žagar, kakor mi je med pričetim pogovorom razkril. Izprva je bil nekam redkobeseden in mrkogled, a ko sem poklical posrežnico in naročil pol litra za dva, potlej še pol, se mu je jezik razvezal kakor znani Bogtejedlabali.

»Po govoru sodeč niste od tod?« sem ga vprašal.

Reke! Je, da je iz Gornje Savinjske doline, iz prijaznih Luč, odkoder ga je pregnala nesreča ali kaj je že utegnilo biti.

»Ste sam in brez otrok?« sem spet jaz povzel. »Sam sem«, mi je pravil in nagibal kozarec, »a zakaj se nisem oženil, dasi bi se bil nekoč prav rad, vam hočem pripovedovati, če vas le ni sram se pomenkovati z menoj. Gospod pa lačenbergar se ne razumeta.«

Zapozneli gostje so drug za drugim zaloputali vrata za sabo, zadnji je nama voščil celo lahko noč, si zavihal ovrtnik in zgínil v temi. Dež je šel po vetru in škrobotal ob šipe. Tobačni dim se je v zakajeni pivnici razblinil, koledar na steni je kazal zadnjega. Dal sem prinesiti še polič, natočil sem in se pomaknil bliže k svojemu pripovedovalcu. Ta je popil na dušek iz kozarca, se obrisal z raztrganim rokavom okrog ust in začel svojo zgodbo.

»Bilo Vam je tistega črnega leta štirinajstega, ki je avstrijski cesar pozival na vojsko. Tudi jaz sem moral iti. Ni mi bilo težko slovo od domačije in staršev, ker jih niti poznal nisem dobro. Bil sem nezakonski, služil sem pri nekem Vrbnjaku, najprej za pastirja, potem za hlapca. Toda vse kaj huje mi je bilo zapustiti svojo ljubico Cundrovo Zofko. Imela sva se že pol leta. Njeni starši so imeli bajto in so ji branili češ, kaj boš, Zofka, ti s tem hlapcem. Ona pa me je vendar ljubila. Bila je prsasta, zajetega živoča, oh, še zdaj se mi skomina po njej.

Tedaj pa je zavihrala vojna in morala sva se ločiti.

Spremljala me je na paško postajo. Vsevdijem med potjo sva pretakala solze in si obljubljala zvestobo.

Težka zelenka pristnega sadjevca je pridno krožila in pomogla do živahnega razgovora. V šali vprašam brhko gospodinjo, kje hrani stare tolarje, da jo oropamo.

»Če jih imaš tudi za pol mernika«, se vtakne vmes Polajnar, takega kakor jaz, ki ima namesto cesarja medveda, pa vem da nimaš.«

Izgovori in vrže na mizo »srebrnik«. »Moj srebrnik!« vzkliknem nehote. »Lahko da je tvoj.« odvrne in ga spet stisne v pest.

»Če je tvoj, povej, katero letnico ima in kakšen napis.

Letnica je 1780 napis: BEOA in več latinskih črk. Pazno ga ogleda.

»Tvoj je,« reče in ga vrže pred me. »Za liter vina boš dal.«

»Za pet!« odvrnem. »Hvala Ti!«

»Našel sem ga na klancu v blatu, kmalu potem ko si se ti povozil, zato verujem, da je tvoj.«

Tako sem prišel spet do srebrnika. Čudno se mota naše življenje!

IV.

Pozno jeseni, drugo leto po svetovni vojni, sem imel opravka v Sori. Peš sem ubral ozko stezo iz Gorenje vasi. Zamisljen sem obstal sredi dolge brvi čez reko Soro. V mladih letih sem jo pomagal graditi. Zabijali smo kole in bili sami svoji mojstri. Mnogo let že kljubuje povodnjim, kako dolgo še? Tiste dni je močno deževalo. Sona je zelo narasla, valovi so se pečili komaj za komolec pod mostnicami in tresli slabo kobilje. Težko kamenje je valila srdita reka s seboj in butala z njim ob slabo kobilje. Brezskrbno sem nadaljeval pot. V Sori sem se zamudil delj časa, kakor sem nameraval. Mračilo se je že, ko sem zapuščal prijazne znance. Svetovali so mi, naj se ne vracam na brv, temveč grem po daljši poti na Gorizane. Voda narasča in ni varno hoditi ponoči čez brv. Samozavestno jim odvrnem, da pridem čez brv z zavezanimi očmi. Res sem prišel srečno do brvi. Med tem se je že popolnoma stemnilo. Previdno sem se oprijemal držajev in tako prehodem prvo

Hmelj je obetal dobro letino, kakor da se je samo božje oko ozrlo na Savinjsko dolino. Kobilje so visele v cvetočih grozdih. Avgustovo sonce ga je zorilo. Ko sva prispela z Zofko pred hmeljevim poljem do kapelice Marije Pomočnice, me je naenkrat ustavila in dejala: »Blaž moj, prisežem pri živem Bogu, da bom nate čakala in naj strela iz jasnega udari vame, če bom kdaj poročila drugega!...« To rekši, me je še poljubila. Dalje sva stopala molče, vsa zaprta vase. V Savinji se je zrcalilo jasno nebo. Le tam izza Dobrovelj so se zduvali in kopicili oblaki, zmeraj bolj črni.

Vlak je prisopihal, za seboj je puščal vrisk in jok. Zadnjič sem tesno in prisrčno objel svoje dekle, zamahal v pozdrav in že mi jo je vzel nedogled.

Peljali smo se proti Celju. Celje belo in veselo! Od tod so me porinili v Karpatе. Često sem pisal svoji Zofki. Njena pisma so bila pisana iz ljubezni, da me komaj čaka, da mi ostane zvesta in vse, kakor se pač piše, saj papir vse drži.

Potem sem moral na Kraško fronto. Tu je bil pekel. Kmalu sem bil ranjen in dobil sem kratek dopust. Doma sicer nisem imel, a imel sem svojo drago in ljubečo Zofko. Za kar sva bila prikrajšana tri leta, to sva hotela nadoknaditi v štirinajstih dneh mojega obiskanja.

A moral sem prekmalu spet iz mehkega sena nazaj v strelski jarek. Do konca vojske nisem vedel, kaj je z mojo Zofko. Njena pisma so se zredčila in slednjič prenehala.

Upal sem in se bal, ko sem se vrnil domov. Zofka je bila poročena. Tedaj sem prekel njo in tistega Tidnovega, ki ni bil po krivici krščen za Vinka: vino ga je namreč spravilo ob grunt, ki mu ga je dal zapisati stari Cunder, ko je oženil svojo hčer Zofko. Zblaznel bi in ubil obo!

Pa sem prepustil maščevanje drugi roki in odšel iz rojstnega kraja. Rodna zemlja me je žgala v podplate. Ni mi bilo obstati!

Preko dravskega mosta sem prikorakal bos v Maribor. V začetku je še bilo nekaj zasluzka, a gostilnic še več. Izprva sem bil mestni pometaj in zdaj sem navaden žagar.

Toda čujte, kaj se je zgodilo z mojo Zofko! Ne dolgo zatem sem bral v »Domovini«, da so ženske v Lučah plele korenje. Med njimi je bila Cundrova Zofka. Pritiskala je, tako sem bral s parica pasjih dni. Nad Raduho je vrela v oblakih. Drugod vedrina. Zdejci pa se utrga strela iz jasnega in udari v tiste plevce. Ubilo je mojo Zofko, ostale so bile le omamljene. »Kazen božja!« sem vzkliknil, ko sem prečital tožno vest.

Obšla me je grozna tesnoba: Ali ni sem jaz kriv Zofkine smrti, ker sem klical nanjo svoje

polo Brv se je zelo tresla in malce me je skrbelo, kaj bo sredi vode. Deroča reka je jezno sumela, nevarno so se gugale dolge mostnice.

Tesnoba mi stisne srce. Blizu sem čutil umazane valove, ki so belo peno škropili na mostnice. Kaj bo sredi reke? pomislim. Toda hitro se odločim. Če kljubuje že toliko let, zakaj ne bi nocoj? Krčevito se opriemljem držajev, da se obdržim, če bi mi spodletelo. Naenkrat stopim v prazno, držaj se odloim in že me zagrne mrzla voda. Dotaknem se dna z nogami. Debelo kamenje, ki ga valji reka s seboj, mi buta ob noge in život. Poženem se na površje in splavam. Mokra obleka me vleče k tlom. Kakor slamna bilka se dvigam in padam, se pogrezam in dvigam. Krog mene srdita voda, nad menoj temna noč. Skušam se prebiti iz močnega toka. Zaman. Na kličih zadenem z nogami v dno. Skušam še enkrat, ne dosežem več tal. Plavam po valovih. Kje sem? Tu nekje dela voda ovinek, morda se prebijem do brega. S silnim naporom skušam prečkati in uiti iz deročega toka. Z glavo zadenem ob breg. Krčevito grabim izpodmleto prodno kamenje, ki se sesiplje pod mojim prijemom. Zgrabim podkopano rušo nad seboj. Utрга se in pade name. Potopim se, val me zasuje in žene naprej — naprej...

Zapletem se v veje podkopanega in v strugo padlega drevesa. Grabim, prijemljem, krhke veje se lomijo. Valovi me zgrabijo in tirajo naprej. V prsih mi grga. Noge, težke kakor svinec, silijo k tlom in nočejo v plavanju ritmično ustrezati z rokami. S kratkimi sunki rok se še držim nad vodo. Kako dolgo še? Zanese me v vrtinec, valovi me zagrnejo, vržejo na površje, sučejo. Zavest me zapuša. Čutim, kako se pogrezam v nekaj nerazumljivega, mehkega. Spet sem na površju. Roke so otrpnele, nog ne čutim. V mehkih blazinah se peljem nekam daleč... Val me zažene, z glavo zadenem v neki trdega, za trenutek se mi vrne zavest...

Dve besedi sem izgovoril v duhu, zgrabil nekaj trdega z roko in roka ni hotela več izpustiti. Oprijel sem se korenine previsečega grma. Zavem se in up me prešine. Z desnico držim, z levico tipam. Polagoma se prijemljem naprej in vlečem za seboj izmučeno telo.

prokletstvo?! In ta trpka zavest me od tedaj mori in tlači kakor mora. Ves sem zgubljen. Živim sam zase, čemerem in verujoč v višjo sodbo. Edino vino — pri tem je izpl ostanek iz kupice — me tolaži v moji tegobi.«

Stražnik je javil policijsko uro, steklenica pred nama je stala prazna. Našel sem trideset novičev. Zunaj je dež pčnehal. Vzhodna nebeska stran je bila žarna. Z Mekusovim Blažem sva si dala roko. Pogledal sem za njim. Njegova senca se je v medli luči svetilke risala na pločniku dolga in sključena. Težilo jo je breme kakih štirin- petdeset let.

Če ga mogoče prepozna kdo izmed meščanov ali okolčanov, ki jim žaga s štovo ročno žago drva, naj mu nikar ne odpira stare rane, ki mu jo je kolikor toliko zacelilo olje vinske trte.

Škotske

Škot je zalotil svojo ženo z ljubimcem.

»Ha,« je kriknil, »zdaj vaju pa imam! Postavita se drug za drugega, da bom oba z enim strelom ugonobil.«

***

Gospod Bottom iz Škotske je v Londonu. V kavarni sodi in žulj že pet ur črno kavo.

Izenada nastane v kavarni velik trušč. Neki Anglež stopi na mizo in zakliče: »Gospodje! V tem lokalu sem izgubil denarnico. V njej je bilo petsto bankovcev. Tistemu, ki mi jo prinese, dam dvajset bankovcev za nagrado!«

Tedaj pa se med tišino oglasi iz kota gospod Bottom:

»Jaz jih dam trideset!«

***

Patsy je bil skopuh. Kadar je dobil goste, je bil navadno gost svojih gostov. Vsakdo je kaj prinesel s seboj. In s tem je gospod Patsy gostil svoje obiskovalce. To je že postala navada.

Nekega dne pa so se zarotili.

Nihče ni nič prinesel.

Ne cigaret, ne jedi, ne konjaka, nič.

Zunaj pa je bilo kakor iz vedra. Vsi so molčali.

»No, pa je vendar lepo,« se je iznenada oglašil gospod Patsy, »zunaj je dež, mi smo pa tako suhi.«

***

Škot je moral svojemu odvetniku nekaj pisati. Papir je še imel ovitek, ki ga je po naključju našel med staro šaro, pa je bil ves zmečkan in umazan. V opravičilo je škot omenil v pismu tole:

»Zelo mi je žal, da boste dobili umazan in zmečkan ovitek. Toda, ko sem vrgel pismo v nabiralnik, je bil še nov.«

Rešen sem!

Plazim se naprej in skušam vstati. Ne morem. Noge so neobčutljive, lesene, mrtve. Obležim. Nekaj korakov pod menoj sikajo in pljuskajo valovi. Dalje tam votlo grme čez jez gorčanske tvornice in padajo kakor ogromen slap na globoko pod jezum ležeče, ostro od vode in časa razjedeno skalovje. Če ne prej tam je prežala name smrt. Odkod rešitev? Potipam žep. Srebrnika ni, požrli so ga mrzli valovi. Z veliko muko sem se privlekel do stričeve hiše na Ladji. Preoblekli so me in mi postljali za pečjo. Ko sem jim povedal, kako se mi je godilo, so bili edini v tem, da me je mogel le čudež rešiti.

Naslednjo pomlad je bilo hiši treba popravil. Naprežem in grem po sipo, katere je jesenska povodenj v obilici napravila. Komaj vržem nekaj lopat v gramoznico, opazim svetel predmet. Meneč, da je kos pločevine, vržem z lopato na stran. Padel je na kamen in zažvenketal s čistim glasom. Moj srebrnik! — Rešitelj moj! Skoraj ustrašil sem se lastnega glasu, tako svečan se mi je zdel ta trenutek. Privkraj, od kar sem bil njegov lastnik, sem ga tako imenoval. Odslej sem ga nosil vedno s seboj kot veliko dragocenost. Misli mi vedno uhajajo nanj. Skušam se jih znebiti, vsak trenutek se vračajo. Spoznal sem, da se bo treba za vedno ločiti od njega. Otožnost se me loteva, za družbo mi ni, govorim malo in prisljajeno, samota mi je najljubša. Nekoč sanjam: Franc v škrlatnem plašču koraka trudno proti vrhu hriba. Veter se igra s plaščem. Na vrhu postoji, ostro zamahne z roko in izgine. Zbudil sem se. Ali ni to opomin? Bližem se vrhu, starost se bliža. Komu naj ga izročim? Notranji nemir se me polasča, srce mi stiska neznana slutnja.

Odlročil sem se. Podarim ga nekemu, neznanču. Nepričakovano, kakor sem ga dobil, tako se ga iznebim. Upam, da se potem umirim in zadovoljno preživim jesen življenja.

»Ko ga boš izročal v druge roke, daj z njim darilo, če boš bogat. Če pa boš reven in ubog, sprejmi darilo.«

Tako se bo zgodilo.

PO SVETU

× Kaj nam pripoveduje Nil? Tole: »Izviram daleč dol na južni poluti. Zeljan, da bi čim prej videl slavni Egipt, sem si izbral primerno brzino, da pohitim proti severu. Začrtal sem si strugo že davno prej, preden je stopila kaka človeška noga v mojo domovino. Ko pa so pršli ljudje v mojo bližino, so kmalu opazili rodovitnost mojih poplav. Zdal se je začelo pravo življenje ob mojih bregovih. Egipčani so si jeli postavljati bivališča in se pečati s kmetovanjem. Kmalu zatem so začeli graditi trdne stavbe. Krasne palače, mogočne piramide, pred njimi stoječe umetno izklesane sfinge in vitke obeliske, popisane s hieroglifi, so dvignili visoko pod nebesni svod. Toda prišla so stoletja razdejanja, minilo je marsikaj, egiptovska zgodovina pa je ostala vklesana v kamen. Bilo je nekoč okrog mene dokaj drugače, kakor druge noči. Bleda luna je sevala nad menoj, palmovi listi ob mojih bregovih so polglasno sušтели; nalahno, takorekoč skrivnostno so se objemali. In zjutraj, kaj zagledam? All je res!? Božje Dete ob mojem bregu! Ročice ima razprostrate, ko da hoče blagosloviti mojo pokrajino. Njegovi mili pogledi, polni svete blaženosti, pa so se večkrat uprli v moje penete se valove! ... Začudil se boš, kulturni Evropec, ako pogledaš danes mojo okolico, in videl boš, da je sodanji Egipt le senca nekdanjega. Samo jaz sem ohranil isto, kar sem imel, namreč svojo pesem v penetih se valovih, ki si jo prepevam, dokler se ne izlijem v Sredozemsko morje.«

× Človek porabi v življenju povprečno 30.000 hl vode. Človeško življenje je stalno spreminjanje in presnavljanje. Statistika je že dognala, koliko časa porabi človek v življenju za delo, prehrano in tudi za počitek. Tokrat bomo malce poskušali premotriti človeško življenje z ozirom na porabo človeških potrebščin. Razumljivo je, da lahko o tem govorimo le o »statističnih« ljudih, ne pa o splošnih Adamovih otrokih. Mislimo namreč na take »normalne« ljudi, ki živijo v rednih razmerah in na zdrave ljudi. Mislimo tu le na moške, kajti ženska »statistika« bi bila težavnejša in kočljivjša ko moška. Lahko bi trdili, da porabi človek v povprečni življenjski dobi do 70. leta 110 parov čevljev. Seveda mislimo le na osebo, ki štedi. Prav tako je tudi v uporabo nogavic. Varčevan človek, delaven in reden, porabi v življenju povprečno 200 parov nogavic. Seveda jih mora krpiti, drugače jih porabi še več, morda petkrat več. To lahko primerjamo sami po sebi: včasih smo porabili mesečno kar več parov nogavic, ker smo malce strgane vrgli proč, sedaj pa, ko jih krpamo, jih porabimo mnogo manj. Moški, ki hoče biti vedno čist in čeden, obišče povprečno frizerja 1.000 do 1.500 krat v življenju. Briti se mora seveda sam. Če uporabimo v življenju 100

oblek, to je že vendar lepó število, ki zadostuje za rednega moškega. Statistika o ženski uporabi bi za to gotovo predvidevala večje število. Za čiščenje obleke in perila, prehrano in pijačo porabi človek v življenju 20.000 do 30.000 hl vode. Tako visoko razliko predvideva statistika najbrž zaradi tega, ker mnogi popljuje mnogo manj vode ko drugi, zato pa več vina in drugih pijač. Statistika navaja nadalje, da uniči moški v življenjski dobi 20 plaščev. Vsekakor visoka številka! Mnogi skromni in varčni se zadovolje v življenju z dvema ali celo samo z enim plaščem. Manjše število ur, denarnic, nožičkov in drugih takih pripomočkov, ki jih človek potrebuje v življenju. Na koncu navaja statistika, da porabi človek v življenju povprečno 300 kosov mila.

× Površniki iz las. Madžarski veleindustrijec Franz Szekelyi, lastnik velikih predilnic, je naredil nekaj zelo zanimivih poskusov, kako izdelati nove vrste blaga po postopku, ki je tudi njegova iznajdba. Nove vrste blaga je baje zlasti primerno za izdelovanje površnikov in je narejeno iz 55 odstotkov človeških las, 25 odstotkov volne in 10 odstotkov umetnih tekstilnih vlaken. Zdi se, kakor pišejo, da so s tem novim blagom dosegli naravnost presenetljive uspehe. Spričo tega so ustanovili posebno društvo, ki ima nalogo, nabirati pri brivcih postržene lase. Doslej so jih nabrali že 200.000 kg ali 200 ton. Iz tolikšne količine las bi bilo mogoče narediti vsak mesec 10 do 12.000 metrov blaga. Na ta način bi prihranili več tisoč kilogramov volne vsak mesec. Za novo iznajdbo se baje zanimajo izdelovalci blaga za obleke, ne samo na Madžarskem, temveč tudi v Nemčiji, na švedskem in na Finskem.

NAJPRAKTICNEJŠE

»Jera, tako pa ne gre več!« se razburja gospodinja nad kuharico. »Moj mož se dan za dnem pritožuje nad kosilom. Juha je vedno mrzla, meso ko podplati, močnate jedi zasojene. Tako ni mogoče več vzdržati!«

»Imate prav, milostljiva! Dajte se ločiti!«

HISNI GOSPODAR

»Oprostite,« se predstavi agent, »saj ste vi hišni gospodar?«

»Da, moja žena je za štirinajst dni odpotovala.«

ČASOPISNA VEST

»Že spet je nekega moža avto povozil!« vzdihne gospa Zmigavčeva

»Strašno!« priklama njena hči, gospodična Elvira. »Ko je že brez tega tako malo mož na svetu!«

SAMO PRI FILMU MOGOČE

V nekem nemškem filmskem ateljeju visi takle lepak:

»Vstop v damsko garderobo je moškimi strogo prepovedan! — Brivec velja po členu 10. hševga reda za žensko!«

PIRAMIDE

Vednik razkazuje tujcem murmije.

»Vdite, tale 16-letna deklica je tu pokopana že 3000 let.«

»Ali je teh 16 let že všteto?« vpraša neka dama.

RAZLIKA

Alkibijad, Sokratov učence in poznega perzijskega atenski politik (452—404 pr. Kr.), je hotel že od otroških let več veljati od vrstnikov. Ko ga je neki močnejši tovariš pri ruvanju položil na tla, Alkibijad nikakor ni maral biti premagan in je nasprotniku zasadil zobe v roko ter ga pošteno ugriznil.

»Ti grizeš kakor ženske,« mu zakliče nasprotnik.

»Ne, grizem kakor lev,« odvrne Alkibijad.

SMEŠNICE

»Kaj, smrkelin — ti kadiš? in če nisi levo ...«

»Kaj pa potem? Saj ona tudi kadi!«

Kako pišemo pisma

Marsikdo je v zadregi, kadar mora pisati kakršno koli pismo. Kaj bi, kako bi? To le zaradi tega, ker skoraj nihče ne vé, ali so pisma zato, da jih beremo, ali zato, da jih pišemo.

Kadar moramo pisati pismo, se nehoti znajdemo v položaju plahega učenčka, ki mora sestaviti v 45 minutah šolsko nalogo in med nalogami je najtežje »pismo prijatelju«. Zbirka hinavščine, ali ne?

Predvsem se sprašujemo, če moramo pisati pismo, kakšen naj bo začetek. Drugič: kaj naj napišemo. Tretjič: pismo mora biti sestavljeno v lepem slogu.

Kako začeti? Nič lažjega. Začneš lahko kakor hočeš, ker je ni besede, s katero ne bi smel začeti pisma. Odsvetoval bi ti pa napisati: »Prejel sem Tvoje predrago pismo in hitim ...«

Kaj napisati? Kar bi rad povedal. Povsem preprosto in odkrito. Brez nepotrebnega olepšavanja in učenič, nikomur razumljivih besed. Če pa ni nič kaj povedati, ne piši.

Knjižni slog se ne da naučiti. Je že nekaj naravnega. Pismo pa je pisan razgovor. Pismo z nelepim slogom zgovorno pové, da ga je pisal drvar; če nima duhovne zveze, ni več pismo. Duhovna zveza pa niti od daleč ni dosežena, če ga začnemo z »dragie in zaključimo s »poljubie. Pismo, ki nima duhovne zveze, ne bi smelo biti napisano.

Če bi zemljani pisali samo vredna pisma, bi imele vse pošte velik primanjkljaj. K sreči pa pišejo ženske toliko nesmiselnih pisem in če ne prejmejo zaželenega odgovora, ga takoj zahtevajo z nesmiselnim eksorsom.

Če prejmemo pismo, ki je težje, kakor je predpisano, čeprav niso priložene osebne listine, ne-

dvomno vemo, s kom imamo opravka. Večina pisem je takšna, da te stežka ugotovimo, kaj vsebujejo. Potopiti se moraš v množico nemogočih fraz, v nespretna zavijanja, nepotrebne in osladne vljudnosti in še mnogokaj, da bi najraje vse skupaj vrgel v ogenj. In čez nekaj dni ti piše pisec tistega pisma: »Hvala lepa za ljubeznivost, s katero si mi odgovoril, toda nisi odgovoril, kar bi bil rad ...«

Piši jedrnat in jasno. Če hočeš napisati, kakšno je vreme, napiši: »Sonce sije; dežuje; mraz je; sneži.«

Kadar vzamemo v roko pero, se nekoliko zmedemo. Zdi se nam vse težko, kakor govorniku, ko stopi na oder pred desetisoč glav množico.

Opuščaj izgovore: »Oprosti, ker ti pišem na tako slabem papirju!« Ni važno, kak je papir, temveč kaj in kako je napisano. Ni greh pisati na stroj. Če pa že hočeš prositi oprostjenja, prosti, ker si pisal z roko. Zato glej, da pišeš čitljivo. Ni vsak bralec grafolog in nima vsak človek živcev in ne dolžnosti, da bi moral razčlenjevati tvoje hieroglife. Če pošlješ komu razglednico, ne podpiši se z nečitljivo čačko, ker tako bi izdal, da si domišljav. Ali mora naslovljenec res misliti nate? Vedi, da ima tudi on živce. Nedvomno pa bi ti ne bilo všeč, da bi se vprašal, tvoje pismo čitajoč, kdo je bedak. Med vojno mora vsakdo napisati svoj naslov na hrbtno stran ovoja. V redu. Toda gotovo, ga bomo vsi pisali tudi po vojni, ko ne bo več potrebno.

Ne pretiravaj z ločili! Trije vprašaji pomenijo v bistvu isto kakor eden. Klicaj pa je najbolje opustiti. Posebnosti, veličino in začudenje izražamo z besedami, z mislijo in ustrojem nasprotij. Tri nite so homoče tistim, ki ne znajo izraziti, kar bi želeli, skratka, ki ne znajo pisati.

Ne podčrtavaj besed ali stavkov. Podčrtava, kdor ne zna pisati. Resnost, važnost in lepoto

izražamo s primernimi, ganljivimi besedami, ne pa s štirimi živčnimi črtami pod nepomembno besedo. Podčrtavanje je izumil nekdo, ki se ni znal izražati, in je pisal nekemu, ki ni mogel razumeti.

V družinska in ljubezenska pisma ne zapisuj Homerjevih, Dantejevih, Platonovih in Prešernovih misli. Pusti velikane pri miru! Smeš pa zapisati kak stih šaljivega pesnika ali pisateljčka.

Ne piši po naslednjem vrstnem redu: stran 1, stran 3, stran 2, stran 4, vodoravno, navpično, ali pa na več ločenih listov. Naslovljenec bi bil morda prisiljen stopiti k prometnemu redarju, da bi mu pomagal, kako naj se orientira.

Ne pozabi datuma! Mesece označi z imenom in ne s številkami. Če priložiš kako fotografijo ali kaj drugega, ni potrebno pripisati: priloženo. Če si kaj pozabil, pripiši pod podpisom, a brez nesrečnega p. s., kar je okrajšava za latinski besedič »post scriptum«, po naše: »po napisanem«. Saj je razumljivo, da je pripisano. Nikakor pa ni lepo, da pripišeš nekaj važnega in skušaš napraviti vtis, da ni važno. Če je važno zate, a pripišeš na koncu, nisi odkritostren; če pa je važno za naslovljenca, nisi vljuden.

Naslov napiši tako: ime, ulico, mesto; za mesto uporabljaj velike črke, predvsem čitljive. Pomni, da ni nobena umetnost napisati: mesto, ulico, in to nečitljivo in drobno. Pripis »nujno« na ovoj nima nikakega pomena, razen za poštarje, ki si bodo ustvarili vse prej ko zavidanja vredno mnenje o tebi. Zaradi tvojega pisma ne bo odpeljal poseben vlak in pismonoša ne bo s tako naglico hitel v sedmo nadstropje, da ga bo že v petem zadela kap. Ne piši eksorskih pisem, ker zmeraj presenetljivo naslovljenca ali pozno zvečer ali zoročaj zjutraj in ima morda slabe živce. Sicer pa, ali je na svetu kaj, kar bi bilo vredno, da izveš nekaj minut prej?